

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет – *Економіки бізнесу і контролю*
Кафедра – *Обліку та аудиту*
Ступінь вищої освіти – *другий (магістр)*
Спеціальність – *071 «Облік і оподаткування»*
Освітня програма – *«Облік і аудит»*

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**на тему: «Організація і методика обліку та аналізу
найбільш ліквідних активів підприємства
(на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК»)»**

ШИФР КРМ.ОтаА.1.929-03.2.10

Здобувач: _____ **Молчанов В.І.**

Керівник: _____ **к.е.н., доц. Антонюк О.П.**

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від ”12“ грудня 2023 р., протокол № 7.

Завідувач кафедри

обліку та аудиту _____ Валерій НЕМЧЕНКО

Одеса – 2023 р.

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ
І МЕНЕДЖМЕНТУ ім. Г.Е. Вейнштейна

Факультет – Економіки бізнесу і контролю
Кафедра – Обліку та аудиту
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Зав. кафедри обліку та аудиту

« ____ » _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
здобувача

Вадима МОЛЧАНОВА

-
1. Тема роботи: ***«Організація і методика обліку та аналізу найбільш ліквідних активів підприємства (на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК»)»***
Затверджена наказом від 01 грудня 2022 р. наказ № 929-03
  2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи: ***8 грудня 2023 р.***
  3. Вихідні дані до роботи: ***Звітні дані про діяльність підприємства за 2020-2021р.р.***
-
4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра: ***Методологічна основа обліку найбільш ліквідних активів підприємства. Фінансово-економічний аналіз діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК». Особливості фінансового обліку та аналізу найбільш ліквідних активів у ТОВ «ДРУЖБА СВК». Висновки та пропозиції.***
-
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): ***таблиць – 40, рисунків – 14.***

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання: *14 серпня 2023 р.*

Керівник _____ Антонюк О.П.

Завдання прийняв до виконання _____ Молчанов В.І.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	12.08.23 - 20.09.23	
2. <i>Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства</i>	21.09.23 - 21.10.23	
3. <i>Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і аналізу за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	22.10.23 - 28.11.23	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	29.11.23 - 8.12.23	

Здобувач-магістр _____ Молчанов В.І.

Керівник роботи _____ Антонюк О.П.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ. Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-магістр _____ Молчанов В.І.

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему: «Організація і методика обліку та аналізу найбільш ліквідних активів підприємства (на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК»)»

Метою кваліфікаційної роботи є вивчення питань бухгалтерського обліку та аналізу найбільш ліквідних активів підприємства відповідно до законодавчих і нормативних актів, сучасних наукових досліджень та публікацій практичної спрямованості на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК», пошук шляхів їх вдосконалення на підприємстві, що досліджувалось.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Перший розділ присвячений методологічній основі обліку найбільш ліквідних активів підприємства, а саме вивченню підходів до визначення сутності і класифікації найбільш ліквідних активів підприємства та їх елементів; дослідження нормативних документів та підходів в наукових публікаціях щодо визначення їх сутності та класифікації; організації фінансового та управлінського обліку найбільш ліквідних активів підприємства, наведена кореспонденція рахунків. У другому розділі представлений фінансово-економічний аналіз діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК», проведено аналіз техніко-економічних показників даного підприємства за два роки. У третьому розділі роботи розглядаються особливості організації обліку ТОВ «ДРУЖБА СВК», фінансовий облік і аналіз найбільш ліквідних активів підприємства та відображення їх у фінансовій звітності підприємства.

У висновках та пропозиціях до кваліфікаційної роботи сформульовані рекомендації щодо удосконалення бухгалтерського обліку і фінансового аналізу найбільш ліквідних активів ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	– 98 с.
таблиць	– 40
рисуноків	– 14
додатків	– 3

ЗМІСТ

	с.
ВСТУП.....	6
1. МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ОБЛІКУ НАЙБІЛЬШ ЛІКВІДНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1. Підходи до визначення сутності і класифікації найбільш ліквідних активів підприємства та їх елементів.....	10
1.2. Законодавча база документального обліку найбільш ліквідних активів підприємства.....	21
1.3. Особливості обліку найбільш ліквідних активів підприємства.....	30
1.3.1. Фінансовий облік найбільш ліквідних активів підприємства.....	30
1.3.2. Управлінський облік найбільш ліквідних активів підприємства.....	33
Висновки до I розділу.....	43
2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ДРУЖБА СВК».....	47
2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства.....	47
2.2. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.....	50
2.3. Аналіз фінансового стану підприємства.....	56
Висновки до II розділу.....	68
3. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ НАЙБІЛЬШ ЛІКВІДНИХ АКТИВІВ У ТОВ «ДРУЖБА СВК».....	73
3.1. Організації обліку на підприємстві.....	73
3.2. Фінансовий облік найбільш ліквідних активів на підприємстві	81
3.3. Фінансовий аналіз найбільш ліквідних активів на підприємства.....	86
Висновки до III розділу.....	90
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	99
ДОДАТКИ.....	106

ВСТУП

Актуальність теми. Для забезпечення безперервних економічних процесів та можливостей розвитку, суб'єкти господарювання повинні розробляти оптимальні стратегії управління фінансами. Підприємства можуть вибирати між консервативною, поміркованою та агресивною стратегією, яка значною мірою залежить від того, як вони управляють своїми активами та короткостроковими зобов'язаннями. Також підприємства особливо чутливі до економічних коливань та змін у макроекономічному середовищі. Зміни в макроекономічному середовищі також впливають на ліквідність активів, доступність коштів та фінансування самих підприємств.

Ліквідність – означає здатність підприємства своєчасно генерувати або отримувати достатню кількість грошових коштів або їх еквівалентів для виконання своїх зобов'язань в момент їх погашення та фінансувати нові бізнес-можливості в ході звичайної діяльності харчових підприємств. Ефективність ліквідності активів безпосередньо залежить від отримання своєчасного отримання повної та достовірної економічної та бухгалтерської інформації, а характеристикою ліквідності активів – є здатність підприємства перетворити активи на гроші. Удосконалення підприємством обліку та аналізу активів, є одним із важливих елементів – визначення, класифікація та оцінювання. Функціонування підприємства пов'язане із забезпеченням стійкого фінансового стану завдяки ліквідності. На даний час, проблемою в ефективній діяльності підприємств є відсутність найбільш ліквідних активів, комплексної оцінки ліквідності, яка давала б керівництву можливість виявити слабкі місця та приймати правильні управлінські рішення, а діяльність підприємства не можна назвати стабільною та не має стійкого фінансового стану. Тому, з метою забезпечення ефективного функціонування підприємства виникає необхідність визначення факторів основних напрямків підвищення ліквідності підприємства, забезпечення платоспроможності і фінансування діяльності.

Підходи до класифікації і сутності ліквідності на різних рівнях її дослідження, проведення аналізу найбільш ліквідних активів та розробки ефективної політики управління ними, розглянуто в наукових роботах авторів, як: Антонюк О., Базилінська О., Бланк І., Бердар М., Берест М., Коробов М., Купріна Н., Лучко М., Мец В., Мних Є., Отенко І., Ступницька Т., Тарасенко Н., Ткаченко І., Тютюнник Ю., Цал-Цалко Ю., Школьник І., Шеремет О., Череп А. та інших вчених, але не існує єдиного тлумачення категорії «ліквідність» та її класифікації. Класифікація ліквідності необхідна для визначення чи є певне підприємство ліквідним. Сутність категорій «Ліквідність» та «Грошові кошти», також в цілях вдосконалення управління ними, досліджуються підходи до їх класифікації, проведення якісного аналізу управління та обліку. Завдяки проведенню дослідження дає можливість систематизувати підходи до класифікації категорії «Грошові кошти» відповідно до нормативно-правових актів, що регулюють їх оподаткування та бухгалтерський облік в усіх суб'єктах господарювання, а саме в Національному Положенні (Стандарті) про бухгалтерський облік 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів», також класифікація представлена за формами фінансової звітності.

Особливості фінансового та управлінського обліку найбільш ліквідних активів розглядалися в наукових та практичних публікаціях у таких науковців: Бутинця Ф., Герасимович А., Голова С., Давидюк Т., Дерій М., Кім Ю., Купріної Н., Лаговської О., Малоги Н., Нападовської А., Несходовського І., Остап'юк Н., Пушкар М., Чік М., але потребують постійного дослідження та моніторингу зміни діючих законодавчих і нормативних документів, агресивному впливу фактів зовнішнього середовища на діяльність підприємств та потреб удосконалення системи управління діяльність підприємства, забезпечення її ефективності та конкурентоспроможності. Таким чином, обрана тема кваліфікаційної роботи магістра є актуальною та потребує вирішення поставлених завдань, удосконалення бухгалтерського обліку та фінансового аналізу найбільш ліквідних активів підприємств харчової промисловості.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних питань бухгалтерського обліку, проведення фінансово-економічного аналізу діяльності підприємства та управління найбільш ліквідними активами на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК» відповідно до законодавчих і нормативних актів та пошук шляхів вдосконалення обліку та аналізу даних об'єктів дослідження на підприємстві харчової промисловості.

Задачами дослідження є:

- дослідження сутності та класифікації найбільш ліквідних активів підприємства відповідно до нормативних документів та законодавчих актів, відображення у наукових та практичних публікаціях вчених;
- дослідження теоретичних аспектів особливостей бухгалтерського обліку найбільш ліквідних активів підприємства;
- дослідження особливостей фінансового та управлінського обліку найбільш ліквідних активів підприємства;
- проведення фінансово-економічного аналізу діяльності підприємства харчової промисловості з виявленням тенденцій та змін;
- дослідження практичних аспектів організації бухгалтерського обліку, особливостей фінансового обліку та аналізу найбільш ліквідних активів на прикладі підприємства харчової промисловості;
- розробка напрямів удосконалення обліку та аналізу найбільш ліквідних активів підприємства харчової промисловості.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом дослідження роботи є найбільш ліквідні активи підприємства, а предметом дослідження – облік та аналіз найбільш ліквідних активів підприємства.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використовувалися такі методи дослідження: експертний аналіз – для деталізації і вивчення об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи (економічних категорій «ліквідність», «ліквідність активів», «ліквідність підприємства» та їх класифікація); синтез – для узагальнення аспектів методики бухгалтерського

обліку та фінансового аналізу об'єкту дослідження – найбільш ліквідних активів підприємства; статистичні та аналітичні розрахунки, абсолютних та відносних величин; порівняння – для дослідження найбільш ліквідних активів підприємства і проведення фінансово-економічного аналізу діяльності підприємства; групування та класифікації – для визначення класифікації найбільш ліквідних активів підприємства; графічний – для зображення теоретичних та практичних результатів дослідження кваліфікаційної роботи.

Наукова новизна одержаних результатів в даній класифікаційній роботі полягає в розробці напрямів вдосконалення бухгалтерського обліку та фінансового аналізу найбільш ліквідних активів підприємства харчової промисловості та застосування на ньому результатів дослідження.

Публікації. Основні теоретичні та практичні результати дослідження, які відображені у кваліфікаційній роботі, були апробовані на XI міжнародній науково-практичній конференції «Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття» в ОНТУ (секція кафедри «обліку та аудиту») в 2023 році в м. Одеса та опубліковані в матеріалах тез конференцій (у співавторстві).

Загальна структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи становить 98 стор., містить 40 таблиць на 40 стор., 14 рисунків на 12 стор., 3 додатка, список використаних джерел з 66 найменувань на 7 стор.

1. МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ОБЛІКУ НАЙБІЛЬШ ЛІКВІДНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Підходи до визначення сутності і класифікації найбільш ліквідних активів підприємства та їх елементів

Розвиток економічної діяльності суб'єктів господарювання в сьогодення дуже сильно ускладнилося за рахунок військового стану в країні та скороченням виробництва, тривалою кризою неплатежів, несприятливою податковою політикою, зростанням заборгованостей (таких як дебіторська та кредиторська), а також дефіцитом або малої кількості фінансів. Наше дослідження показало [66], що недотримання підприємством своїх зобов'язань негативно відображається на перспективах його подальшого розвитку та взагалі існування. Визначені проблеми мають вивчатися при встановленні ефективної політики управління ліквідністю та діловою активністю підприємства задля покращення його функціонування, підтримки стабільності фінансового стану підприємства, рівня ефективності використання ресурсів (капіталу) і стабільності економічного зростання, підвищення ефективності роботи підприємства відносно величини авансованих ресурсів або відносно величини їх споживання в процесі виробництва [1].

Самим важливим показником фінансового стану підприємства є ліквідність, сутність якої залежить від можливості підприємства у будь-який момент розрахуватися зі своїми зобов'язаннями (пасивами) за допомогою майна (активів), яке є на балансі [1, 66].

Ліквідність означає легкість, з якою активи можна конвертувати в готівку. Актив називається ліквідним, якщо його легко купити і продати [2]. Поняття «ліквідність активів» – здатність активів до швидкої реалізації на ринку та перетворення на грошові кошти без втрати вартості [2]. Ступінь ліквідності активу визначається проміжком часу, необхідним для його перетворення у грошову форму. Чим менше потрібно часу для інкасації певного активу, тим вища його ліквідність [3].

Термін «ліквідність» (від латинського «liquidus» – текучий, рідкий), то в буквальному значенні даний термін означає легкість реалізації, продажу, перетворення цінностей у грошові кошти [4]. Тобто, у нашому розумінні ліквідність означає легкість, з якою активи можна конвертувати в готівку; а ліквідний актив, це такий актив, який можна легко купити чи продати. Під час вивчення економічної літератури, можна зробити висновок, що поняття «ліквідність» підприємства не має єдиного визначення. Варіанти трактування вченими-економістами поняття наведено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Визначення поняття «ліквідність» *

Автор, джерело	Визначення поняття
Базилінська О.Я., [5]	Показник, що характеризує можливість надходження грошових коштів не лише за рахунок реалізації активів, але й за рахунок залучення додаткових зовнішніх коштів.
Тарасенко НВ., [6]	Спроможність підприємства перетворювати свої активи на гроші без витрати їх ринкової вартості для покриття всіх необхідних платежів в міру настання їх строків на швидкість здійснення цього перетворення.
Бердар М.М., [7]	Здатність підприємства швидко продати активи й оплатити свої зобов'язання.
Школьник І.О., [8]	Ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких у гроші відповідає строку погашення платіжних зобов'язань.
Шемчук Є.В., Вдовиченко В.О., [9]	Ліквідність підприємства є ознакою його фінансової стійкості.
Федорович РВ., [10]	Здатність підприємства оперативно перетворити свої активи в кошти, необхідні для нормальної фінансово-господарської діяльності і погашення короткострокових зобов'язань підприємства
Дорошенко А. П., [11]	Показник, що характеризує спроможність суб'єкта господарювання проводити розрахунки за своїми зобов'язаннями як за рахунок наявних грошових коштів, так і за рахунок грошових коштів, отриманих від реалізації окремих елементів майна підприємства.
Шеремет О.О., [12]	Здатність підприємства розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями шляхом перетворення активів на гроші.
Ткаченко І.П., [13]	Здатність підприємства перетворювати свої активи в гроші для покриття необхідних платежів.
Бланк І.А., [14]	Спроможність окремих видів майнових цінностей бути швидко перетвореними у грошову форму без втрати своєї поточної вартості в умовах усталеної кон'юнктури ринку, характеризуючи її як функцію часу (строку можливого продажу) і ризику (можливої вартості майна за умов терміновості його продажу).

* Складено автором на підставі джерел [5-14].

В сучасній економічній літературі термін «ліквідність» має широкий спектр застосування і характеризує абсолютно різні об'єкти економіки. Крім вже наведених визначень у табл. 1.1 він використовується в поєднаннях з іншими поняттями, стосуються як конкретних об'єктів економічного життя (товар, цінний папір), так і суб'єктів національної економіки (банк, підприємство, ринок), а також для визначення характерних рис діяльності економічних суб'єктів (баланс підприємства, баланс банку). Поняття ліквідності використовують у сучасній економічній науці, здебільшого, як показник фінансового аналізу, що характеризує здатність інвестора в будь-який момент продати актив за певною номінальною ціною з коротким повідомленням і за мінімальних витрат [15].

Отже, ліквідність підприємства відображає його здатність погашати свої поточні зобов'язання шляхом швидкої конвертації наявних ліквідних (оборотних) ресурсів у грошові кошти. А грошові кошти являються найліквіднішими активами підприємства, які включають в себе готівку в касі, кошти на банківських рахунках, електронні гроші, депозити, тощо.

Мета аналізу ліквідності є не тільки оцінка ліквідності підприємства, його активів та джерел їх формування, але й розробка заходів, спрямованих на поліпшення цих фінансово-економічних показників. Аналіз ліквідності балансу підприємства якраз дозволяє виявити найважливіші аспекти і слабкі позиції в діяльності суб'єкта господарювання та показує, за якими напрямками потрібно проводити таку роботу, аби домогтись поліпшення фінансового стану підприємства. Але, при цьому слід вміти розрізняти ліквідність балансу, ліквідність активів та ступінь ліквідності [16]. Наше дослідження показало [66], що категорія «ліквідність» структурується на окремі види та потребує їх визначення з метою проведення аналізу ліквідності підприємства, ліквідність балансу, ліквідність активів та ступінь ліквідності (рис. 1.1, [66]).

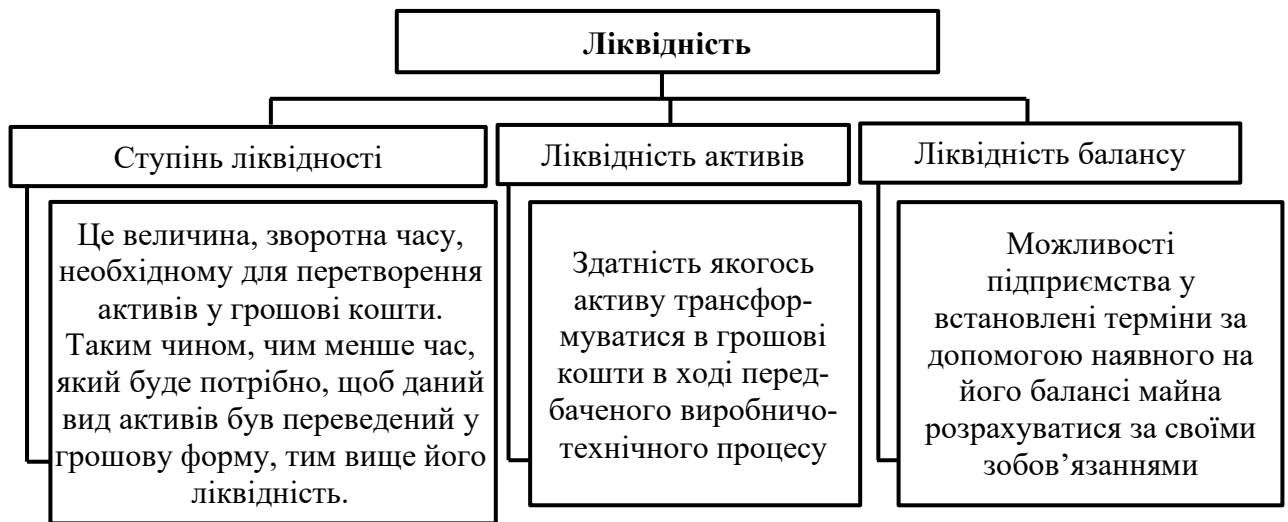

Рис. 1.1 – Структурування «ліквідності», як економічної категорії*

*Джерело [16]

Однак, у науковій літературі триває дискусія відносно ототожнення або підміни поняття платоспроможності та ліквідності. Бланк І.А., Єфімова О.В., Ковальов В.В. ототожнюють поняття платоспроможності та ліквідності. Однак теоретично визначення понять «плато-спроможність» та «ліквідність» є не тотожними з огляду на їх практичне застосування [16].

Ліквідність стосовно економічної системи – це здатність будь-яких активів перетворюватися на гроші, тобто змінювати свою форму в часі, а платоспроможність – це здатність підприємства своєчасно і в повному обсязі провести розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями [17].

Взаємозв'язок між платоспроможністю та ліквідністю підприємства, ліквідністю балансу і ліквідністю активів показано на рис. 1.2 [66].

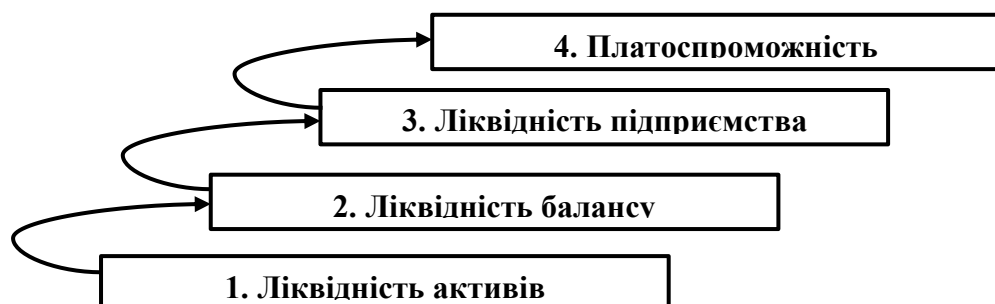

Рис. 1.2 – Взаємозв'язок між платоспроможністю та видами ліквідності

* Джерело [17]

Для оцінки реального ступеня ліквідності підприємства необхідно провести аналіз ліквідності балансу. Ліквідність балансу визначається як ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами, термін перетворення яких у гроші відповідає терміну погашення зобов'язань [18]. Наше дослідження показало [66], що для визначення ліквідності балансу варто зіставити результати за кожною групою активів і пасивів. Усі активи підприємства залежно від ступеня ліквідності, тобто швидкості перетворення в кошти, можна умовно поділити на такі групи, які наведені у табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Групування активів підприємства залежно від рівня ліквідності *

Група	Умовне познач.	Класифікація	Елементи та характеристика	Розділ АКТИВУ балансу
1 група	A1	Найбільш ліквідні активи або високоліквідні	Грошові кошти та їх еквіваленти; поточні фінансові інвестиції. Суми по всіх статтях коштів, що можуть бути використані для виконання поточних розрахунків негайно. У цю групу включають також короткострокові фінансові вкладення (цінні папери).	II
2 група	A2	Активи, що швидко реалізуються або швидколіквідні	Дебіторська заборгованість; векселі одержані. Активи, для обертання яких у наявні кошти потрібен певний час. У цю групу можна включити дебіторську заборгованість та інші оборотні активи.	II
3 група	A3	Активи, що повільно реалізуються або повільноліквідні	Запаси; витрати майбутніх періодів; інші оборотні активи. Найменш ліквідні активи. Це запаси, дебіторська заборгованість, податок на додану вартість тощо.	
4 група	A4	Важкореалізовані активи або важколіквідні	Необоротні активи; необоротні активи, утримувані для продажу; групи вибуття. Активи, що призначені для використання в господарській діяльності протягом тривалого періоду часу.	I III

* Складено автором на підставі джерел [19, 20, 21].

У 4 групи можна включити статті I розділу активу балансу «Необоротні активи». Перші три групи активів протягом усього господарського періоду можуть постійно змінюватися і відносяться до поточних активів підприємства. Поточні активи більш ліквідні, ніж усі інші активи підприємства.

Пасиви балансу за мірою зростання строків погашення зобов'язань групуються на залежно від рівня ліквідності та наведені у табл. 1.3.

Підприємство вважається ліквідним, якщо його поточні активи перевищують його короткострокові зобов'язання.

Таблиця 1.3 – Групування пасивів підприємства залежно від рівня ліквідності *

Група	Умовне познач.	Класифікація	Елементи та характеристика	Розділ ПАСИВУ балансу
1 група	П1	Найбільш термінові	Кредиторська заборгованість; поточні забезпечення; інші поточні зобов'язання. Кредиторська заборгованість, розрахунки по дивідендах, інші короткострокові зобов'язання, а також позики не погашені в термін (за даними додатків до бух. балансу).	III
2 група	П2	Короткострокові пасиви (зобов'язання)	Короткострокові кредити банків; поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями; доходи майбутніх періодів. Короткострокові кредити банків та інші позики, які підлягають погашенню на протязі 12 місяців після звітної дати.	III
3 група	П3	Довгострокові пасиви	Довгострокові зобов'язання. Довгострокові кредити та інші довгострокові пасиви – статті III розділу пасиву балансу «Довгострокові зобов'язання».	II
4 група	П4	Постійні пасиви (власний капітал)	Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття; чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду. Статті I розділу балансу «Власний капітал»	I IV V

* Складено автором на підставі джерел [19, 20, 21].

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються умови [21, 22]:

1. Найбільш ліквідні активи більше або дорівнюють найбільш терміновим зобов'язанням ($A1 \geq P1$).

2. Активи, що швидко реалізуються, більше або дорівнюють короткостроковим зобов'язанням ($A_2 \geq П_2$).

3. Активи, що повільно реалізуються, більше або дорівнюють довгостроковим зобов'язанням ($A_3 \geq П_3$).

4. Активи, що важко реалізуються, менше або дорівнюють постійним пасивам ($A_4 \leq П_4$).

Вивчаючи співвідношення вищезазначених груп активів і пасивів за декілька періодів часу, можна встановити тенденції підприємства у структурі балансу та його ліквідності. Аналізуючи ліквідність підприємства, використовують наступні показники: коефіцієнт абсолютної ліквідності (для постачальників ресурсів); коефіцієнт швидкої ліквідності (для банків); коефіцієнт покриття (для інвесторів) [23].

Ці показники представляють інтерес не лише для підприємства, але і для зовнішніх суб'єктів аналізу. Формули цих показників та економічний їх зміст наведено у табл. 1.4.

Таблиця 1.4 – Показники оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства *

Показники	Формула**	Рекомендований проміжок	Економічний зміст
Коефіцієнт платоспроможності	$K_{пл} = \frac{ГК}{П_1 + П_2}$	0,1-0,15	Характеризує готовність підприємства погасити поточні зобов'язання виключно грошовими коштами.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{ал} = \frac{A_1}{П_1 + П_2}$	0,2-0,35	Характеризує негайну готовність підприємства погасити поточні зобов'язання (за рахунок грошових коштів і поточних фінансових інвестицій).
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$K_{шл} = \frac{A_1 + A_2}{П_1 + П_2}$	> 1	Показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена не лише за рахунок грошових коштів, але й за рахунок очікуваних фінансових надходжень від погашення дебіторської заборгованості
Коефіцієнт покриття	$K_{п} = \frac{A_1 + A_2 + A_3}{П_1 + П_2}$	> 2	Визначається як співвідношення усіх оборотних активів до поточних зобов'язань. Характеризує достатність оборотних засобів для покриття поточних боргів

* Складено автором на підставі джерела [23].

** Позначення: А – активи; ГК – грошові кошти; ОА – оборотні активи.

До найліквідніших активів підприємства відносяться саме грошові кошти. Грошові кошти – це реальні гроші, з їх допомогою підприємство розраховується з постачальниками та іншими кредиторами за придбані товари та/або надані послуги [24].

Багато науковців описують поняття «грошові кошти» як ліквідні активи компанії. Однак це визначення не повністю відображає його справжню сутність, оскільки грошові кошти також використовують для здійснення платежів та розрахунків.

Розглянемо трактування змісту поняття «грошових коштів» в окремих нормативних та літературних джерелах. Визначення наведені у табл. 1.5 та табл. 1.6.

Таблиця 1.5 – Визначення поняття «грошові кошти» *

Автор, джерело	Визначення поняття
Осовська Г.В., [25]	це доходи і надходження, що акумулюються у грошовій формі на рахунках підприємств, організацій, установ і домашніх господарств для забезпечення їхніх власних потреб або розміщення у вигляді ресурсів банків
Остафійчук С. М., [26]	це готівка в касі підприємства, депозити до запитання, кошти на банківських рахунках, які характеризуються абсолютною ліквідністю, тобто можуть у будь-який момент бути використані для здійснення розрахунків, або бути обміняні на законні платіжні засоби
Дерій М.В., [27]	це основний сегмент для здійснення готівкових та безготівкових розрахунків між державними органами та бюджетними установами і підприємствами; доходи і надходження з однієї сторони (дебіторів чи кредиторів) та витрати - з іншої (дебіторів чи кредиторів), що забезпечує ефективне, злагоджене функціонування грошово-кредитної системи забезпечуючи рух та обмін грошей та їх документальне підтвердження
Бутинець Ф.Ф., [28]	це готівка, кошти на рахунках у банках і депозити до запитання
Пушкар М.С., [29]	це готівка, кошти на рахунках та депозити до запитання
Єфіменко В.І., [30]	це готівка, яка зберігається на підприємстві, гроші в банках (на рахунках); банківські векселі, грошові чеки та перекази від клієнтів
Секіріна Н.В., [31]	кошти короткочасного функціонування, один з найважливіших видів оборотних засобів
Несходовський І.С., [32]	абстрактний вимірник економічних процесів, явищ, об'єктів, який суб'єкти згодні приймати як платіжний засіб

* Складено автором на підставі джерел [25 – 32].

Таблиця 1.6 – Визначення поняття «грошові кошти» за нормативними документами *

Нормативний документ	Визначення
1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73, [33]	Готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (IAS 7) «Звіт про рух грошових коштів» від 01.01.2012, [34]	Кошти (готівка) в касі та депозити до запитання
3. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств від 28.07.2006 [35]	Готівка, кошти на рахунках у банку та депозити до запитання
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності», [36]	Готівка, кошти на рахунках в органах Державного казначейства України, у банках та депозити до запитання

* Складено автором на підставі джерел [33 –36].

Також проаналізовано фінансову звітність підприємства за Формою №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та за Формою №5 «Примітка до річної фінансової звітності», та можна виділити наступну класифікацію грошових коштів, яка графічно зображена на рис. 1.3 та на рис. 1.4.

Рис. 1.3 – Класифікація грошових коштів за Формою № 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан)*

*Складено автором на підставі джерела [37].

Рис. 1.4 – Класифікація грошових коштів за Формою № 5

«Примітки до річної фінансової звітності»*

*Складено автором на підставі джерела [38].

Отже, з даних табл. 1.4 та табл. 1.5 видно, що відсутнє єдине трактування категорії «грошові кошти». Вважаю, що грошові кошти – це поняття як бухгалтерського обліку, що відображає найбільш ліквідні активи підприємства, які виступають у формі готівки в касі, коштів на рахунках у банку та депозитів до запитання. Також, вважаю, що до складу грошових коштів необхідно віднести ще й електронні кошти, бо вони мають такі самі характеристики як готівка. Електронними коштами виступають грошові одиниці, що є засобом платежу з електронних пристроїв, в яких вони накопичуються.

Із вище зазначеного, можна зробити висновок, що абсолютна ліквідність є основною характеристикою, що вирізняє грошові кошти від інших активів підприємства. Складові грошових коштів зображено на рис. 1.5.

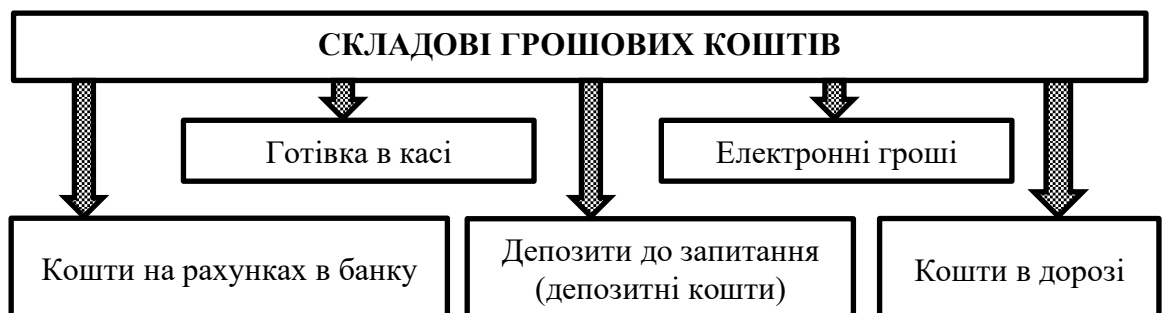

Рис. 1.5 – Склад грошових коштів підприємства*

* Складено автором на підставі дослідження.

Розглянемо рис. 1.5 більш детально, а саме дамо інформаційну характеристику складових грошових коштів, які визначено у законодавчих документах.

Готівкою вважаються грошові знаки національної валюти України (банкноти і монети, у тому числі розмінні, обігові, пам'ятні монети, які є платіжними засобами) [39].

До еквівалентів грошових коштів відносять короткострокові, високоліквідні інвестиції, які вільно конвертуються у відомі суми грошових коштів і яким притаманний незначний ризик зміни вартості [33].

Електронні гроші визначено як одиницю вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі [33].

Кошти на рахунках у банках – грошові кошти, що знаходяться на рахунках в банку, які можуть бути використані для поточних операцій [40].

Депозитні кошти – це кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору [41].

Грошові кошти в дорозі визначають грошові суми, внесені в каси банків, ощадні каси або поштові відділення для подальшого їх зарахування на розрахункові або інші рахунки підприємства. Грошові документи – це документи, що знаходяться в касі підприємства: марки гербового збору, поштові марки, оплачені проїзні документи, оплачені путівок до санаторіїв, пансіонатів, будинків відпочинку [33].

Грошові кошти, як і будь-який інший об'єкт обліку, підлягають інвентаризації. Це робиться на підставі первинних документів і фактичних даних. Завершується обліковий процес узагальненням (зведенням) інформації про рух грошових коштів у балансі та інших формах звітності.

1.2. Законодавча база документального обліку найбільш ліквідних активів підприємства

Процес здійснення операцій з найбільш ліквідними активами не є хаотичним процесом, а регулюються і контролюються державою, на основі відповідних законів, постанов, наказів, тощо. Вони необхідні для встановлення законності та достовірного відображення будь-яких операцій підприємства, відповідності ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також для проведення аналізу.

Запровадження ринкових відносин і різноманітних форм власності в Україні зумовили внесення змін в існуючу систему бухгалтерського обліку як необхідну передумову отримання достовірної інформації для прийняття економічно обґрунтованих рішень, вибору надійних партнерів і уникнення підвищеного ризику в фінансовій діяльності. Ведення бухгалтерського обліку пов'язане не лише з суто господарськими питаннями, але й із правильним нарахуванням податків [42].

Питання обліку найбільш ліквідних активів регулюються нормативно-правовими актами, які здійснюються бухгалтерським обліком активів суб'єктів господарювання. У сучасному ринковому середовищі методи бухгалтерського обліку (визначені в національних стандартах бухгалтерського обліку) є непослідовними і не узгоджуються з фінансовим законодавством, а навпаки, вступаючи з ним в протиріччя.

З метою швидкої адаптації діючих процедур бухгалтерського обліку до Міжнародних стандартів фінансової звітності доцільно з'ясувати адекватність українських нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку потребам суб'єктів господарювання щодо відображення економічної сутності операцій та співвідношення між нормативно-правовими актами, що встановлюють правила бухгалтерського та податкового обліку.

Існують наступні принципи та вимоги у сфері обліку активів: аналіз економічного змісту й правової форми; взаємодія бухгалтерського обліку з

податковим; удосконалення методів оцінки активів; удосконалення обліку безнадійної заборгованості [42].

Вдосконалення правового регулювання у сфері бухгалтерського обліку вимагає перегляду та систематизації правових актів у цій сфері. Бухгалтерський облік регулюється документами, виданими владними органами різного рівня, які мають різну юридичну силу. Правові основи бухгалтерського обліку зображено на рис 1.6.

Рис. 1.6 – Правові основи бухгалтерського обліку*

* Складено автором на підставі джерела [42].

Основні нормативні документи, що регламентують здійснення операцій з грошовими коштами є:

1. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління Нацбанку України №148 від 29.12.2017, із наступними змінами та доповненнями [39];

2. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті №22 від 21.01.2004, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 29.03.2004 за №377/8976, із наступними змінами та доповненнями [43];

3. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121–III від 07.12.2000, із наступними змінами та доповненнями [41];

4. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затверджена постановою Правління Національного банку України № 492 від 12.11.2003, зі змінами та доповненнями [44];

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджений наказом Міністерства фінансів України №73 від 07.02.2013, зі змінами та доповненнями [33];

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції», затверджений наказом Міністерства фінансів України № 91 від 26.04.2000, із наступними змінами та доповненнями [45];

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» затверджений наказом Міністерства фінансів України №193 від 10.08.2000, із наступними змінами та доповненнями [46].

Облікові джерела контролю підприємства наступні [42]:

1. Наказ про облікову політику підприємства.
2. Первинна документація з обліку грошових коштів.
3. Касова звітність про рух грошових коштів та грошових документів на рахунках підприємства.

4. Виписки банків про рух грошових коштів.

5. Регістри аналітичного та синтетичного обліку за рахунками: 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках», 33 «Інші кошти», бухгалтерська фінансова звітність (форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форма №3 «Звіт про рух грошових коштів», форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»). Кожний нормативний документ виконує покладені на нього функції в процесі відображення будь-яких операцій підприємства у системі фінансового обліку з урахуванням специфіки галузі.

Таким чином, до основних функцій бухгалтера або відділу бухгалтерії належать: організація і ведення обліку активів, власного капіталу, зобов'язань і господарських операцій; попередній та подальший контроль за виконанням

фінансової, штатної, кошторисної дисципліни; контроль за використанням грошових і матеріальних цінностей; суворий контроль за додержанням режиму економії та повного господарського розрахунку; своєчасне складання звітності у відповідності з вимогами закону; складання фінансової звітності, в тому числі при розрахунках з державою, постачальниками, банками, працівниками підприємства тощо [42].

У великих компаніях до складу бухгалтерії можуть входити й інші відділи, такі як: матеріальний, розрахунковий, виробничий, обліку капітальних вкладень, обліку готової продукції, розрахунків та інші у відповідності до сфери діяльності підприємства.

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку, забезпечення достовірності його даних, збереження бухгалтерських документів на підприємстві несе власник підприємства або уповноважений орган чи посадова особа, яка здійснює керівництво відповідно до законодавства. Підприємство самостійно обирає облікову політику, форму бухгалтерського обліку як певну систему реєстрів обліку, порядок і спосіб реєстрації та узагальнення облікової інформації, розробляє систему і форми управлінського обліку, затверджує правила документообігу тощо. При цьому стратегічними для даних процесів є рамки норм законодавства [42].

Будь-яка діяльність підприємства нерозривно пов'язана з рухом грошових коштів. Грошові кошти підприємства зберігаються на розрахунковому та поточному рахунках.

Розрахунковий рахунок – це основний рахунок підприємства, через який проводяться всі фінансові операції, а саме грошові операції без обмеження їхнього переліку.

Всі операції, пов'язані з безготівковими (банківськими) і наявними (касовими) грошовими розрахунками, повинні бути оформлені відповідними типовими формами документів, затвердженими у встановленому державою порядку.

Відповідно до Закону України «Про платіжні послуги» № 1591-ІХ від 30.06.2021 [47] та Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті №22 від 21.01.2004 [43], при здійсненні розрахункових операцій використовуються платіжні інструменти, які зображені на рис. 1.7.

Рис. 1.7 – Документи по безготівкових розрахунках платіжної системи України*

* Складено автором на підставі джерел [43, 47].

Підприємства (клієнти банку) для здійснення розрахунків самостійно обирають форму розрахунків і визначають їх, при укладанні договорів.

Крім того, Законом України «Про обіг векселів в Україні» № 2374-ІІІ від 05.04.2001 передбачена вексельна форма розрахунків, де розрахунковим документом є вексель [48].

Платіжне доручення – розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку зазначеної суми грошей і їхнє перерахування на рахунок одержувача [49].

Платіжне доручення застосовується в розрахунках з товарних і нетоварних платежів: за фактично отриману або куплену продукцію (виконані роботи, отримані послуги); у порядку попередньої оплати – якщо такий порядок установлений законодавством або обумовлений у договорі; для завершення розрахунків за актами звірення взаємної заборгованості підприємства, що складені не пізніше терміну, встановленого чинним законодавством; для перерахування підприємством сум, що належать

фізичним особам (заробітна плата, пенсії та ін.) на їхні рахунки, що відкриваються в банках; для сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) у бюджети і державні цільові фонди; в інших випадках відповідно до укладених договорів або діючого законодавства [49].

Платіжна вимога-доручення – комбінований розрахунковий документ який складається з двох частин: верхня частина – вимога (одержувача грошей) до покупця (платникові) оплатити вартість наданої йому за договором продукції (робіт, послуг) та нижня частина – доручення платника своєму банку перерахувати з його розрахункового рахунку суму, проставлену нижче – по рядку «Сума до сплати словами» [49].

Платіжна вимога – розрахунковий документ, яка застосовується у випадку примусового списання засобів з рахунку платника на підставі виконавчих документів, установлених законами України, рішень податкових органів і визнаних претензій [49].

Розрахунковий (банківський) чек – розрахунковий документ, що містить письмове доручення власника рахунку банку, у якому відкритий його рахунок, оплатити чекодавцю, зазначену в чеку суму грошей [49].

Рахунковий (банківський) чек використовуються в безготівкових розрахунках підприємства і фізичних осіб з метою прискорення розрахунків готівкою за отримані товари (виконані роботи, отримані/надані послуги).

Акредитив – договір, що містить зобов'язання банку-емітента за дорученням клієнта (заявника акредитива) чи від свого імені здійснити платіж на користь бенефіціара (одержувача грошей) або доручає іншому (виконавчому) банкові здійснити платіж за умовами акредитива [49].

Інкасове доручення (розпорядження) – розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача до банку, що обслуговує платника, здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунку платника на рахунок отримувача [49].

З метою контролю вимог, які необхідно дотримуватися при проведенні операцій з готівкою, порядок їхньої організації і документованого

оформлення, була прийнята низка нормативних документів, що регулюють порядок ведення касових операцій на підприємствах. Основними з них є:

– Положення «Про ведення касових операцій в національній валюті в Україні», затверджене Постановою Правління Національного банку України № 148 від 29.12.2017 [39];

– Постанова «Про затвердження Інструкції про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в Україні», затверджена Правлінням Національного Банку України №103 від 25.09.2018 [50].

Касові операції оформляються касовими ордерами, видатковими відомостями, розрахунковими документами, документами по операціях із застосуванням платіжних карток, тощо, що, відповідно до законодавства України, підтверджували б факт одержання (видачі) наявних засобів, продажу товарів, надання послуг [49].

Стан і рух наявних засобів підприємства, а саме його коштів, відображаються в касовій книзі, записи в якій здійснюються касиром підприємства на підставі прибуткових і видаткових касових ордерів (рис. 1.8).

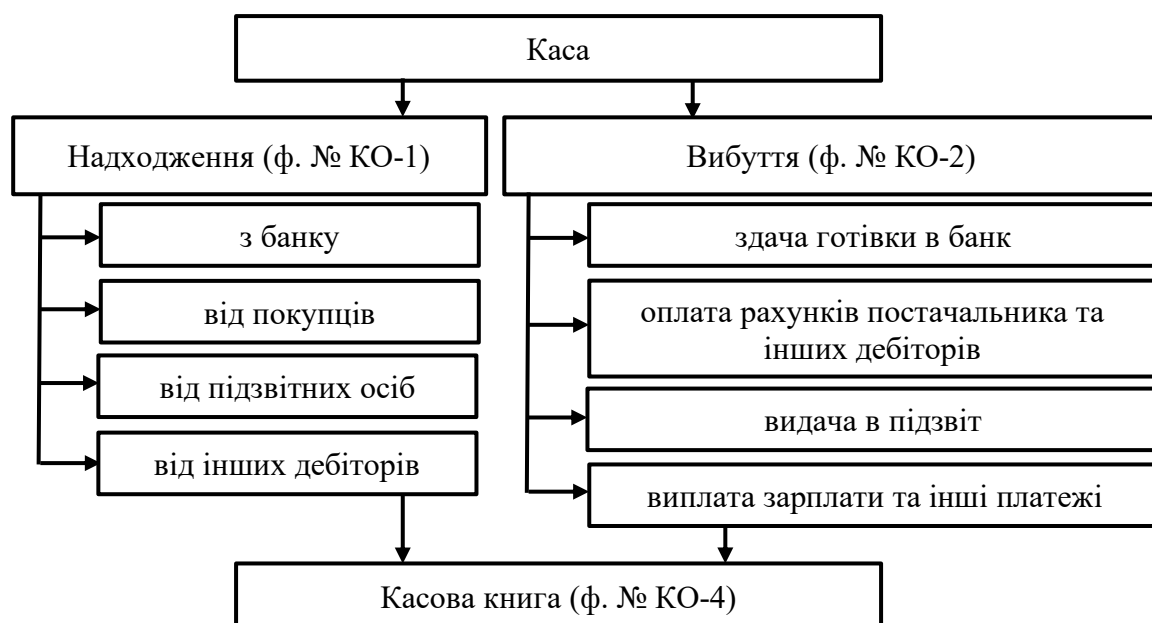

Рис 1.8 – Документальне оформлення касових операцій*

* Джерело [49].

Відповідно до Положення «Про ведення касових операцій в національній валюті в Україні» № 148 від 29.12.2017 зі змінами [39], у касі підприємства на кінець дня грошові кошти можуть зберігатися тільки в межах ліміту.

Кожне підприємство визначає ліміт каси з урахуванням режиму і специфіки його роботи, віддаленості від банку, обсягу касових оборотів (надходжень і витрат), встановлених термінів здачі готівки, тривалості операційного часу банку, наявності домовленості підприємства з банком на інкасацію, тощо [49].

Встановлений ліміт каси затверджується внутрішніми наказами (розпорядженнями) підприємства.

Встановлення ліміту каси здійснюється підприємствами самостійно на підставі «розрахунку встановлення ліміту залишку готівки в касі», що підписується головним бухгалтером і керівником підприємства [49].

Усі готівки, що надходить у касу, має вчасно й у повній сумі оприбутковуватися. Під оприбуткуванням готівки розуміється її облік у касі підприємства на повну суму фактичних надходжень (у касовій книзі, книзі обліку розрахункових операцій).

Для оформлення операцій по надходженню в касу підприємства коштів з банку від покупців, підзвітних осіб, по поверненню невикористаних засобів та інших надходжень застосовується Прибутковий касовий ордер, типова форма і порядок заповнення якого затверджена офіційно та застосовуються всіма підприємствами (форма № КО-1) [49].

Видатковий касовий ордер (типова форма № КО-2) застосовується для оформлення операцій по видачі коштів з каси підприємства при: здачі готівки в банк; оплаті рахунків постачальників та інших дебіторів; виплаті заробітної плати й інших виплат; видачі коштів у підзвіт працівникам підприємства [49].

Усі прибуткові і видаткові касові ордери, що виписуються бухгалтерією, підлягають реєстрації (із присвоєнням їм порядкового номера) у Журналі реєстрації прибуткових і видаткових касових документів типової форми № КО-3 чи типової форми № КО-3а [49].

Журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів типової форми № КО-3 застосовують окремо для реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів, а Журнал типової форми № КО-3а передбачає реєстрацію як прибуткових, так і видаткових касових ордерів [49].

Реєстрація прибуткових і видаткових касових документів може здійснюватися за допомогою комп'ютерних засобів, що забезпечують формування і друк необхідних касових документів. При цьому в документі «вкладний аркуш журналу реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів», який формується і роздруковується за відповідний день, забезпечується також формування даних для обліку руху грошей за цільовим призначенням.

Усі надходження і видача готівки в національній валюті підприємства враховують у касовій книзі, типової форми № КО-4. Касова книга являє собою зшиті аркуші, які мають бути пронумеровані, прошнуровані і скріплені печаткою підприємства. Кількість аркушів у касовій книзі завіряється підписами керівника і головного бухгалтера підприємства [49].

Щодня, наприкінці робочого дня, касир підсумовує операції за день, виводить залишок готівки в касі наступного дня (з урахуванням готівки, виданої заробітної плати по незакритих платіжних відомостях). Другий відривний аркуш (копію записів у касовій книзі за день) передає в бухгалтерію, як звіт касира, разом із прибутковими і видатковими документами, під підпис у касовій книзі [49].

Контроль за правильним веденням касової книги покладається на головного бухгалтера або працівника підприємства, який на це уповноважений керівником. Перед початком робочого дня старший касир (за наявності в підприємстві кількох касирів) видає іншим касирам авансом потрібну для видаткових операцій суму готівки під підпис у книзі обліку виданих та прийнятих старшим касиром грошей (типова форма № КО-5), яку веде старший касир [49].

Касири в кінці робочого дня зобов'язані скласти звіт про одержану і видану готівку за відповідними касовими документами і здати залишок готівки та касові документи за проведеними операціями старшому касиру під підпис у книзі обліку виданих та прийнятих старшим касиром грошей [49].

Книга обліку виданих та прийнятих старшим касиром грошей застосовується також для обліку готівки, виданої з каси підприємства довіреній особі, яка виплачує заробітну плату протягом встановленого строку, та повернення нею наявної готівки і касових документів [49].

З метою контролю за збереженням наявних засобів на підприємствах проводиться інвентаризація каси. Для проведення інвентаризації каси наказом керівника підприємства призначається комісія, яка після закінчення інвентаризації каси складає відповідний акт про результати інвентаризації наявних коштів [49].

1.3. Особливості обліку найбільш ліквідних активів підприємства

1.3.1. Фінансовий облік найбільш ліквідних активів підприємства

Згідно Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій розрахунки та інші активи здійснюються завдяки класу 3 «Кошти, розрахунки та інші активи» [40].

Розрахунки руху найбільш ліквідними активами здійснюються на рахунках: 30 «Готівка»; 31 «Рахунки в банках»; 33 «Інші кошти»; 35 «Поточні фінансові інвестиції» [40].

У табл. 1.7 представлено рахунки з обліку грошових коштів підприємства.

Таблиця 1.7 – Облікове забезпечення руху грошових коштів*

Рахунок	Субрахунок
30 «Готівка»	301 «Готівка в національній валюті» 302 «Готівка в іноземній валюті»
31 «Рахунки в банках»	311 «Поточні рахунки в національній валюті» 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті» 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті» 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті» 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті»
33 «Інші кошти»	331 «Грошові документи в національній валюті» 332 «Грошові документи в іноземній валюті» 333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті» 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті» 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті»
35 «Поточні фінансові інвестиції»	351 «Еквіваленти грошових коштів» 352 «Інші поточні фінансові інвестиції»

*Складено автором на підставі джерела [40]

На рахунку 30 «Готівка» відображається надходження та виплата грошових коштів у касу та з каси (відповідно у національній та іноземній валюті) [40].

За дебетом рахунку 30 «Готівка» відображається надходження грошових коштів у касу підприємства, за кредитом - виплата грошових коштів із каси підприємства [40].

Рахунок 30 «Готівка» має такі субрахунки: 301 «Готівка в національній валюті» та 302 «Готівка в іноземній валюті». На підприємствах, де працюють операційні каси (продаж квитків, оплата послуг зав'язку, обмін валюти, тощо) відкриваються субрахунки «Готівка в національній валюті в операційній касі» та «Готівка в іноземній валюті в операційній касі» [40].

Рахунок 31 «Рахунки в банках» призначено для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках в банку, які можуть бути використані для поточних операцій [40].

За дебетом рахунку 31 «Рахунки в банках» відображається надходження грошових коштів, за кредитом – їх використання [40].

Рахунок 31 «Рахунки в банках» має такі субрахунки: 311 «Поточні рахунки в національній валюті», 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті», 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті», 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті», 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті», 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті» [40].

Субрахунки 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» та 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті» призначені для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в іноземній валюті [40].

Субрахунок 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті» призначений для обліку коштів на рахунку у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, відкритому платнику податку в Казначействі, а також на інших спеціальних рахунках, відкритих в банку та/або органі Казначейства відповідно до законодавства [40].

Субрахунок 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті» призначений для обліку коштів в іноземній валюті, що підлягають розподілу або додатковому попередньому контролю, в тому числі сум коштів в іноземній валюті, що підлягають обов'язковому продажу відповідно до законодавства [40].

За рахунком 33 «Інші кошти» узагальнюється інформація про наявність та рух грошових документів (у національній та іноземній валюті), які знаходяться в касі підприємства (поштових марок, марок гербового збору, сплачених проїзних документів, сплачених путівок до санаторіїв, пансіонатів, будинків відпочинку тощо), електронних грошей та про кошти в дорозі, тобто грошові суми, внесені в каси банків, ощадні каси або поштові відділення для подальшого їх зарахування на розрахункові або інші рахунки підприємства [40].

За дебетом рахунку 33 «Інші кошти» відображається надходження грошових документів у касу підприємства та коштів в дорозі, за кредитом - вибуття грошових документів та списання коштів у дорозі після їх зарахування на відповідні рахунки [40].

Рахунок 33 «Інші кошти» має такі субрахунки: 331 «Грошові документи в національній валюті», 332 «Грошові документи в іноземній валюті», 333 «Грошові

кошти в дорозі в національній валюті», 334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті», 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті» [40].

Проте інформація, накопичена на субрахунках 331 «Грошові документи в національній валюті» та 332 «Грошові документи в іноземній валюті», при формуванні балансу відображається у складі інших оборотних активів, а не за статтями грошові кошти. Вартість об'єктів за даними статтями є незначною у підсумку балансу, тому виправданим можна вважати нормативний підхід до облікового забезпечення [40].

На субрахунку 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті» відображаються операції з електронними грошима, які здійснюються комерційними агентами та користувачами, відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України та правил використання електронних грошей, узгоджених з Національним банком України [40].

Електронні гроші – одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі. При цьому з метою бухгалтерського обліку не визнаються електронними грошима наперед оплачені картки одноцільового використання, такі як: дисконтні картки торговця, картки автозаправних станцій, картки для проїзду в міському транспорті, тощо, які приймаються як засіб платежу, а виключно їх елементами. Аналітичний облік грошових документів ведеться за їх видами [40].

Рахунок 35 «Поточні фінансові інвестиції» призначено для обліку наявності та руху поточних фінансових інвестицій та еквівалентів грошових коштів, у тому числі депозитних сертифікатів [40].

За дебетом рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції» відображається придбання (надходження) еквівалентів грошових коштів та поточних фінансових інвестицій, за кредитом - зменшення їх вартості та вибуття [40].

Рахунок 35 «Поточні фінансові інвестиції» має такі субрахунки: 351 «Еквіваленти грошових коштів» та 352 «Інші поточні фінансові інвестиції» [40].

Аналітичний облік ведеться за видами фінансових інвестицій із забезпеченням можливості отримання інформації про інвестиції як на території країни, так і за кордоном [40].

1. Кореспондуючі бухгалтерські рахунки з обліку найбільш ліквідних активів (рахунок 30 «Готівка», рахунок 31 «Рахунки в банках», рахунок 33 «Інші кошти» та рахунок 35 «Поточні фінансові інвестиції») наведені у вигляді табл. А.1–А.4 на додатку А, а кореспонденція рахунків – в додатку Б.

1.3.2. Управлінський облік найбільш ліквідних активів підприємства

Внутрішньогосподарський (управлінський) облік – система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством. У країнах з розвинутою ринковою економікою даний поділ дещо відрізняється, а саме: бухгалтерський облік поділяється на фінансовий і управлінський, причому у фінансовому обліку поступово відокремлюється 31 управлінська функція [28].

В загальному вигляді структуру бухгалтерського обліку можна представити за допомогою схеми, зображеної на рис. 1.9.

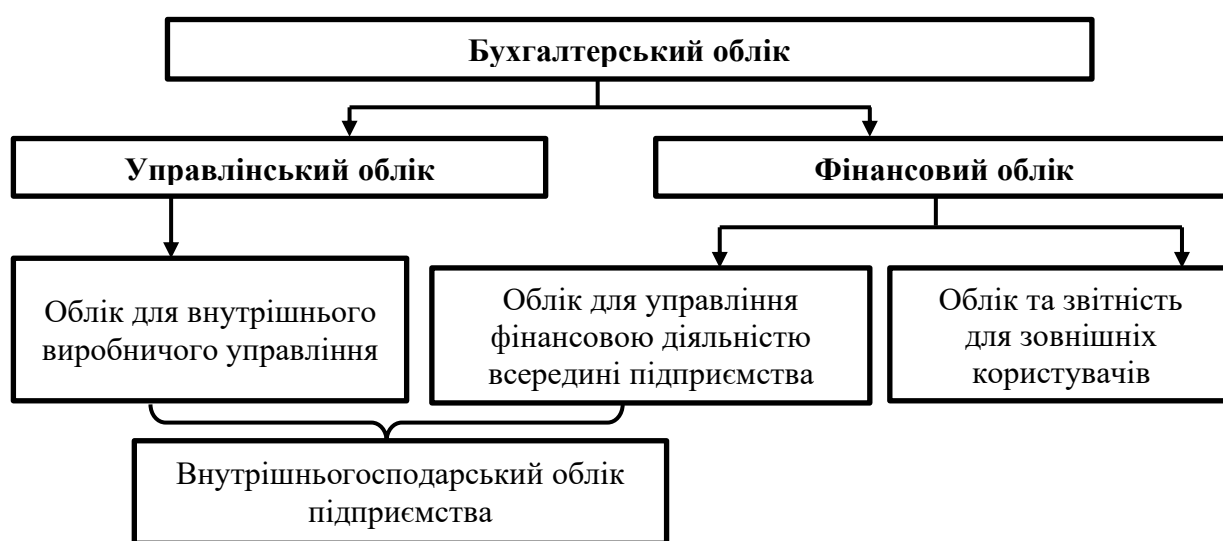

Рис. 1.9 – Структура бухгалтерського обліку*

* Складено автором на підставі джерела [28].

Грошові активи є головною складовою всіх фінансових операцій, саме вони беруть участь в забезпеченні всіх видів господарської діяльності підприємства, всіх його фінансових операцій [51].

Основною метою управління грошовими коштами є забезпечення постійної платоспроможності підприємства. Управління грошовими потоками підприємства характеризує основні функції управління грошовими коштами і повинно здійснюватися з використанням різноманітних методів та прийомів. Сьогодні це завдання на підприємстві може виконувати головний бухгалтер, оскільки управління грошовими коштами – це тривалий, циклічний процес, який складається з декількох видів управлінських робіт або адміністративних завдань.

Для планування потреби в грошових коштах на майбутні періоди складається Звіт про рух грошових коштів, який може складатись або прямим методом (на основі первинних облікових документів), або на основі даних, взятих зі Звіту про фінансові результати [52].

Концепції та підходи до управління грошовими потоками історично існували в різні часи. На сьогоднішній день не розроблено єдиного економічного тлумачення, яке б базувалося на цих концепціях, хоча вони варіюються залежно від потреб користувачів економічної інформації. Тому було проаналізовано існуючі концепції та підходи, щоб зрозуміти сутність поняття «управління грошовими потоками», пов'язані з ним концепції, а також цілі та завдання управління грошовими потоками, які наведено у табл. 1.8. Слід зазначити, що підходи та концепції, представлені у табл. 1.8, не є взаємовиключними, але це не означає, що погляди дослідників двох підходів і концепцій мають бути об'єднані в єдину класифікацію на основі якогось критерію.

Таблиця 1.8 – Характеристика концепцій та підходів науковців до управління грошовими потоками підприємства*

Автор, джерело	Концепція / підхід	Характеристика
Хомоноф (Homonoff), Мулінс (Mullins), Шер (Scherr), [53]	Традиційний підхід	Управління грошовими потоками розглядається як управління поточним залишком грошових коштів фірми, що розпочинається з моменту надходження грошових коштів на рахунок підприємства, а призупиняється в момент здійснення останнього платежу компанією
Фішер (Fisher), Пігу (Pigou), Маршал (Marshall), [54]	Економічний підхід	Попит на грошові кошти не відрізняється від попиту на будь-які інші активи підприємства; вимірювання вигоди від накопичення грошових коштів, пов'язане з трансакційними витратами і майбутніми потребами
Д. Гіволі (Givoly), К. Хейн (Haun), [55]	Обліковий підхід	Мета підходу – виявлення причин, що спричинили відсутність надходження грошових потоків чи навпаки, наявність надходження додаткових грошових потоків, а також оперативне прийняття рішень за наслідками вищенаведених операцій
Муліган (Mulligan), [56]	Інституціональний підхід	Залишок грошових коштів залежить від величини реалізації і як показують дослідження фірм, що працюють в США, наявність високих заробітних плат призводить до збільшення залишку грошових коштів на рахунках фірми
Фазарі (Fazzari), Феррі (Ferri), Грінберг (Greenberg), [57]	Вартісний підхід	Грошові потоки залежать від макроекономічних умов. Сукупний попит визначає величину реалізації, і відповідно, розмір грошового потоку. У випадку, якщо грошового потоку недостатньо, підприємства залучають зовнішнє фінансування
Срінівісан (Srinivisan) Кім (Kim), Лайтінен (Laitinen), Олман-Вед (Allman-Ward), [58]	Альтернативний підхід	Розглядає управління грошовими потоками як мистецтво, що переходить в науку управління короткостроковими ресурсами для підтримки поточної діяльності, мобільності фондів та оптимізації ліквідності

*Складено автором на підставі джерел [53-58]

Даний перелік підходів та концепцій є сукупністю усіх можливих варіантів дослідження процесу управління грошовими потоками на підприємствах. Таким чином, вибір концепції та підходів до управління грошовими потоками залежить від низки наступних факторів: характеру основної діяльності та рівня рентабельності; стану фінансової дисципліни; стану кредитної політики постачальників; ділової активності господарюючого суб'єкта; рівня фінансового менеджменту господарюючого суб'єкта; загального стану економіки, тощо [59].

Вибір ефективних форм регулювання залишку грошовими потоками проводиться для забезпечення постійної платоспроможності підприємства і зменшення розрахункової максимальної та середньої потреби в залишках грошових активів. Основним методом є коригування потоку майбутніх платежів, що включає: вивчення діапазону коливань залишку грошових активів підприємства в розрізі окремих місяців або декад (проводиться на основі плану (бюджету) надходження і витрачання коштів в майбутньому кварталі). Визначається показник мінімального, максимального і середнього залишку грошових активів у плановому періоді. Дані значення також можна розрахувати на основі методик техніко-економічних розрахунків та економіко-математичні методів, в межах яких пропонуються різні алгоритми зарубіжних методик (модель Баумоля, модель Міллера-Орра, модель Стоуна, імітаційне моделювання за методом Монте-Карло тощо) [60].

Методичні підходи техніко-економічних розрахунків до планування найбільш ліквідних активів підприємства наведені у табл. 1.9.

Таблиця 1.9 – Методичні підходи техніко-економічних розрахунків до планування найбільш ліквідних активів підприємства*

Методичний підхід	Характеристика
Виходячи з рівня оборотності найліквідних активів	Плановий обсяг запасів грошових коштів визначається як добуток середнього періоду обороту грошових коштів та планового обсягу їх одноденного витрачання.
Відсоток від товарообороту	Плановий обсяг найбільш ліквідних активів визначається як середній відсоток від товарообороту, тобто його потреба прив'язується до основного джерела надходження грошей в торгівлі.
Виходячи з елементів попиту на грошові кошти	Планування найбільш ліквідних активів здійснюється в розрізі їх елементів: операційного, страхового, інвестиційного, компенсаційного. Операційний запас є добутком середнього періоду обороту грошових коштів та планового одноденного використання грошових коштів. Страховий запас визначається, виходячи з планового обсягу операційного запасу та коефіцієнта варіації надходження грошових коштів. Інвестиційний та компенсаційний запаси визначаються методами прямого розрахунку, виходячи з запланованої потреби у короткостроковому інвестуванні та угод з банками.

*Складено автором на підставі джерела [61]

Прийоми, що пропонуються в межах методу техніко-економічних розрахунків, можуть бути прийнятними для малих підприємств, які не мають високого кадрового забезпечення для впровадження більш складних і трудомістких інструментів. Їх диференціація здійснена залежно від підходу до визначення нормативу грошових коштів (період обороту, відсоток від товарообороту, нормативи за елементами запасу). Так, планування найбільш ліквідних активів на основі їх середнього періоду обороту та відсотку від товарообороту характеризується простотою застосування, але не забезпечує належної точності.

Надалі розглянемо економіко-математичні методи до планування найбільш ліквідних активів підприємства.

Модель Баумоля використовується у випадку, коли у зв'язку з невизначеністю майбутніх платежів важко розробити детальний план надходження і виплат грошових коштів. Згідно з цією моделлю поповнення грошових коштів за рахунок конвертації високоліквідних цінних паперів потрібно здійснювати у той момент, коли повністю використано запаси грошових коштів.

Управління залишком грошових коштів з використанням моделі Баумоля дає можливість знайти таку оптимальну величину разової конвертації, при якій мінімізуються сукупні витрати на здійснення конвертаційних операцій та можливі витрати або недоотриманий дохід через вилучення інвестицій [62].

Візуальний графік інтерпретації моделі Баумоля зображений на рис. 1.10.

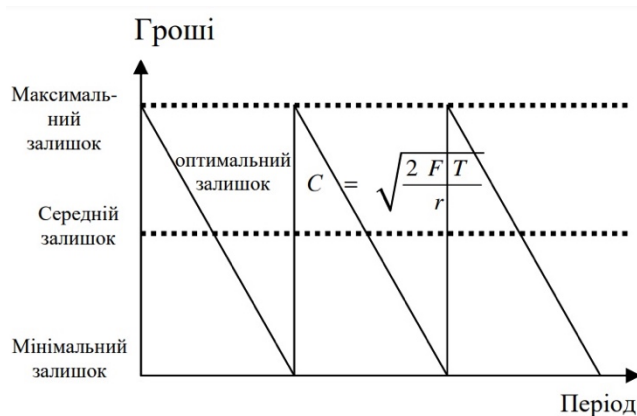

Рис. 1.10 – Графічна інтерпретація моделі Баумоля управління залишком грошових коштів*

* Складено на підставі джерела [63].

Де: C – оптимальна сума грошових коштів; F – фіксовані витрати з купівлі-продажу цінних паперів або обслуговуванню отриманої позики; T – річна потреба в грошових коштах, необхідних для підтримки поточних операцій; r – величина альтернативного доходу (процентна ставка короткострокових ринкових цінних паперів).

Модель Міллера-Орра, на відміну від моделі Баумоля, є більш складною і реалістичною. Слід визначити: нижній поріг або мінімальний залишок грошових коштів; точку повернення або оптимальний залишок грошових коштів; верхній поріг або максимальний залишок грошових коштів [62].

Якщо в певний момент часу за рахунок значних поточних надходжень грошових коштів їх залишок досягає верхньої межі, підприємство має одразу ж конвертувати частину грошових коштів у фінансові інструменти і зменшити свій залишок грошових коштів до оптимального рівня.

Та навпаки, коли у зв'язку зі значним відпливом грошових коштів їх залишок на розрахунковому рахунку досягає нижньої межі, підприємству потрібно здійснити зворотну конвертацію фінансових інструментів у грошові кошти в такому обсязі, щоб повернутися до оптимального рівня залишку грошових коштів (точка повернення) [62].

Візуальний графік моделі Міллера-Орра зображений на рис. 1.11.

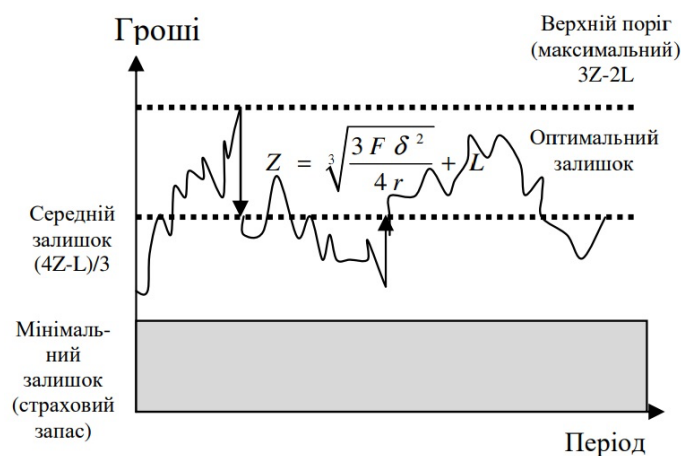

Рис. 1.11 – Графічна інтерпретація моделі Міллера-Орра управління залишком грошових коштів*

*Складено на підставі джерела [63].

Де: Z – цільовий залишок грошових коштів; δ^2 – дисперсія сальдо денного грошового потоку; r – відносна величина альтернативних витрат (у розрахунку на день); L – нижня межа залишку грошових коштів.

Основною особливістю моделі Стоуна є те, що дії фірми в поточний момент визначаються прогнозом на найближче майбутнє. Досягнення верхньої межі не викликає негайного переходу готівки в цінні папери, якщо в найближчі дні очікуються відносно високі витрати грошових коштів; тим самим мінімізується число конвертаційних операцій і, отже, знижуються витрати.

На відміну від моделі Міллера-Орра, модель Стоуна не вказує методів визначення цільового залишку грошових коштів і контрольних меж – вони визначаються за допомогою моделі Міллера-Орра. Істотною перевагою даної моделі є те, що її параметри – нефіксовані величини. Модель може враховувати сезонні коливання, так як менеджер, роблячи прогноз, оцінює особливості виробництва в окремі періоди часу [62].

Імітаційне моделювання за методом Монте-Карло дозволяє побудувати математичну модель з невизначеними значеннями параметрів, і, знаючи ймовірнісні розподіли параметрів грошових потоків фірми, а також зв'язок між змінами параметрів (кореляцію) отримати розподіл цільового залишку грошових коштів; регулювання декадних строків витрачання грошових коштів (в ув'язці з їх надходженнями), що дозволяє мінімізувати залишки грошових активів у межах кожного місяця і по кварталу в цілому; оптимізація значень залишків грошових активів з урахуванням передбачуваного розміру їх страхового залишку. Іноземні дослідники також пропонують ряд методів для скорочення розміру необхідного мінімуму засобів на рахунку. До них відносяться: синхронізація грошових потоків; використання грошових коштів у дорозі; прискорення грошових надходжень; просторово-часова оптимізацію банківських розрахунків; контроль виплат [63].

Виходячи із перелічених особливостей застосування моделі Баумоля, її впровадження у сучасну практику є неможливою, оскільки це пов'язано з тим, що в нинішніх умовах ведення бізнесу (особливо в останній час, який

сповнений низкою військових, політичних та епідеміологічних подій) не можна вимагати високого ступеня визначеності в прогнозуванні доходів і витрат компаній. За таких обставин не має економічного сенсу конвертувати всю виручку в поточні фінансові інвестиції. Іншим серйозним недоліком моделі є те, що вона не враховує циклічні та сезонні фактори, притаманні багатьом галузям промислового виробництва [64].

Негативні особливості моделі Баумоля частково були враховані у моделі Міллера – Орра. Модель базується на економетричній інтерпретації процесу Бернуллі, де надходження і витрачання грошових коштів протягом певного періоду часу є незалежними випадковими подіями, тобто стохастичними процесами. Логіка управління залишками грошових коштів у цьому випадку полягає в тому, що залишки грошових коштів змінюються безладно до верхньої межі, після чого купуються високоліквідні фінансові інструменти, щоб повернути залишок грошових коштів до нормального рівня. Коли залишок грошових коштів зменшується до нижньої межі, необхідно ініціювати процес продажу цінних паперів (рівень ліквідності підвищується) [65].

Згідно з моделлю Міллера-Орра, мінімальна сума грошових коштів на рахунку фірми відповідає страховому запасу, а максимальна – втричі перевищує цей страховий запас. Якщо щоденні коливання грошових потоків є значними, а витрати на купівлю та продаж цінних паперів високими, варіаційну маржу слід збільшити. Однак модель припускає, що витрати на купівлю та продаж цінних паперів є постійними та рівними між собою [65].

Що стосується практичного застосування цієї моделі, то вона краще адаптована до поточних економічних реалій, але має деякі серйозні недоліки. Йдеться про те, що верхня межа рівня ліквідності встановлюється відповідно до нижньої межі, але не існує базової формули для її розрахунку. Верхня межа страхового запасу визначається лише суб'єктивною оцінкою та досвідом осіб, відповідальних за економіко-математичний аналіз.

У свою чергу, модель Міллера-Орра доповнює модель Стоуна. Як і в попередній моделі, підприємства самі визначають нижню та верхню межі

своїх грошових залишків, але на додаток до них вводяться два обмеження: зовнішній нижній поріг та зовнішній верхній поріг.

Основна відмінність цієї моделі від попередньої полягає в тому, що немає обов'язкового рішення інвестувати в фінансовий інструмент або продати його лише тому, що залишок грошових коштів досягає верхнього або нижнього порогових значень. Водночас, такі рішення ґрунтуються на очікуваному обсязі грошових потоків протягом наступних кількох днів (за умови високої точності прогнозування). Розрахунок оптимального залишку повністю відповідає моделі Міллера-Орра [65].

Таким чином, на практиці модель Стоуна може бути використана лише тими підприємствами, грошові потоки яких є передбачуваними, принаймні в найближчій короткостроковий час.

Узагальнений вигляд економіко-математичних методів до планування найбільш ліквідних активів підприємства наведений у табл. 1.10.

Таблиця 1.10 – Економіко-математичні методи розрахунків до планування найбільш ліквідних активів підприємства*

Метод	Характеристика
Модель Баумоля	Грошові потоки відомі, носять періодичний характер та здійснюються своєчасно, характеризуються постійним рівнем інтенсивності. Детермінована модель визначає оптимальну суму запасу грошових коштів через відомі параметри діяльності підприємства та зовнішнього середовища, за якої мінімізуються сукупні витрати.
Модель Беранека	ґрунтується на законах ймовірного розподілу очікуваних грошових потоків та витрат, пов'язаних з невикористанням цінних дисконтів та зниженням кредитного рейтингу. Витрачання грошових коштів розглядається як контрольований процес, а надходження – неконтрольований, що протікає безперервно.
Модель Міллера-Орра	Підприємство утримує мінімальні запаси грошових коштів, грошові потоки є стаціонарним випадковим процесом і можуть бути описані за допомогою закону нормального розподілу, їх стандартне відхилення є постійною величиною в часі. Модель не враховує очікувані в найближчий час грошові потоки.
Модель Стоуна	Підприємство утримує мінімальні запаси грошових коштів, володіє інформацією про майбутні грошові потоки, хоча ця інформація має певну погрішність. Дозволяє враховувати майбутні очікування в динаміці грошових потоків та їх вплив на ліквідність підприємства, що дозволяє мінімізувати кількість операцій по конвертації цінних паперів у грошові кошти.

*Складено автором на підставі джерела [61]

В основу математичних моделей покладаються досить жорсткі обмеження, які не завжди відповідають реальним умовам функціонування підприємств, що ускладнює їх застосування в практиці фінансового менеджменту, особливо в умовах вітчизняних реалій. Так, всі математичні моделі передбачають розміщення тимчасово вільних грошових коштів в короткострокові фінансові інструменти інвестування, обґрунтування «точок» здійснення таких операцій. В умовах нерозвиненості фінансового ринку (що спостерігається в останній час в Україні) зазначені моделі втрачають актуальність і розглядаються, здебільшого, як теоретичний каркас, що висвітлює логіку планування запасів грошових коштів та розвитку найбільш ліквідних активів.

Висновки до першого розділу

Дослідивши сутність найбільш ліквідних активів і ліквідності підприємства, теоретичні та практичні аспекти підходів до їх класифікації, особливості фінансового та управлінського обліку на підприємстві, можна сформулювати наступні висновки:

1. Проаналізував підходи до визначення сутності і класифікації найбільш ліквідних активів підприємства та їх елементів, встановлено що найважливішим показником платоспроможності підприємства в процесі оцінки його фінансового стану є ліквідність, сутність якої залежить від можливості підприємства у будь-який момент розрахуватися зі своїми зобов'язаннями (пасивами) за допомогою майна (активів), яке є на балансі.

В сучасних наукових теоріях немає єдиного трактування поняття терміну «ліквідність»; цей термін має широкий спектр застосування і характеризує абсолютно різні об'єкти економіки, а окремі науковці використовують це поняття «ліквідності» в поєднаннях з іншими, які стосуються як конкретних об'єктів економічного життя (товар, цінний папір), так і суб'єктів національної економіки (банк, підприємство, ринок), а також для визначення характерних рис діяльності економічних суб'єктів (баланс підприємства, баланс банку). Отже, ліквідність

підприємства відображає його здатність погашати свої поточні зобов'язання шляхом швидкої конвертації наявних ліквідних (оборотних) ресурсів у грошові кошти. Також відсутнє єдине трактування поняття «грошові кошти»; багато науковців описують це поняття як ліквідні активи підприємства. Однак це визначення не повністю відображає його справжню сутність, оскільки грошові кошти також використовують для здійснення платежів та розрахунків в системі управління підприємством – в бухгалтерському обліку та фінансовому аналізі. Також, що це поняття відображає найбільш ліквідні активи підприємства, які виступають у формі готівки в касі, коштів на рахунках у банку, депозитів до запитання тощо.

2. Законодавча база документального обліку найбільш ліквідних активів підприємства регулюються і контролюються державою, на основі відповідних законів України, Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, планів рахунків бухгалтерського обліку, наказів та листів Міністерства фінансів, нормативних документів міністерств та відомств, тощо.

Основними нормативними документами, що регламентують здійснення операцій з найбільш ліквідними активами є: Положення «Про ведення касових операцій в національній валюті в Україні», затверджене Постановою Правління Національного банку України, №148 від 29.12.2017, зі змінами та доповненнями; Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті №22 від 21.01.2004 (zareestrovano в Міністерстві юстиції України 29.03.2004 за №377/8976), із змінами та доповненнями; Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121- III від 07.12.2000, зі змінами та доповненнями; Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затверджена постановою Правління Національного банку України № 492 від 12.11.2003, із змінами та доповненнями; Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України, № 73 від 07.02.2013, зі змінами та доповненнями; Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції»,

затверджений наказом Міністерства фінансів України №91 від 26.04.2000, із змінами та доповненнями; Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» затверджений наказом Міністерства фінансів України № 193 від 10.08.2000, із змінами та доповненнями.

Обліковими джерелами контролю найбільш ліквідних активів підприємства є: Наказ «Про облікову політику підприємства»; первинна документація з обліку грошових коштів та поточних фінансових інвестицій; касова звітність про рух грошових коштів та грошових документів на рахунках підприємства; виписки банків про рух грошових коштів; регістри аналітичного та синтетичного обліку за рахунками: 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках», 33 «Інші кошти», 35 «Поточні фінансові інвестиції», бухгалтерська фінансова звітність (форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форма №3 «Звіт про рух грошових коштів», форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»). Кожний нормативний документ виконує покладені на нього функції в процесі відображення будь-яких операцій підприємства у системі фінансового обліку з урахуванням специфіки галузі.

3. Фінансовий облік найбільш ліквідних активів підприємства ведеться відповідно стандартів НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та згідно Інструкції «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій...» розрахунки та облік даних активів здійснюються завдяки рахунків класу 3 «Кошти, розрахунки та інші активи». Розрахунки руху найбільш ліквідних активів здійснюються на рахунках: 30 «Готівка»; 31 «Рахунки в банках»; 33 «Інші кошти»; 35 «Поточні фінансові інвестиції». Наведена кореспонденція рахунків в додатках А та Б.

4. Управлінський облік найбільш ліквідних активів підприємства характеризує основні функції управління грошовими коштами на цьому підприємстві та ефективне управління ними. Основною метою управління грошовими коштами є забезпечення постійної платоспроможності підприємства. Дослідження показало, що існує два види методик їх

управлінського обліку: техніко-економічні розрахунки та економіко-математичні методів, в межах яких пропонуються різні алгоритми зарубіжних методик (модель Баумоля, модель Міллера-Орра, модель Стоуна, імітаційне моделювання за методом Монте-Карло, тощо):

4.1. Прийоми, що пропонуються в межах методу техніко-економічних розрахунків, можуть бути прийнятними для малих підприємств, які не мають високого кадрового забезпечення для впровадження більш складних і трудомістких інструментів. Їх диференціація здійснена залежно від підходу до визначення нормативу грошових коштів (період обороту, відсоток від товарообороту, нормативи за елементами запасу). Але планування найбільш ліквідних активів на основі їх середнього періоду обороту та відсотку від товарообороту характеризується простотою застосування, але не забезпечує належної точності.

4.2. В основу математичних моделей покладаються досить жорсткі обмеження, які не завжди відповідають реальним умовам функціонування підприємств, що ускладнює їх застосування в практиці фінансового менеджменту, особливо в умовах вітчизняних реалій. Так, всі математичні моделі передбачають розміщення тимчасово вільних грошових коштів в короткострокові фінансові інструменти інвестування, обґрунтування «точок» здійснення таких операцій. В умовах нерозвиненості фінансового ринку (що спостерігається в останній час в Україні) зазначені моделі втрачають актуальність і розглядаються, здебільшого, як теоретичний каркас, що висвітлює логіку планування запасів грошових коштів та розвитку найбільш ліквідних активів.

5. Результати дослідження першого розділу кваліфікаційної роботи магістра були апробовані та опубліковані в матеріалах XI Міжнародної науково-практичної конференції «Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття» в ОНТУ (секція кафедри «обліку та аудиту») в 2023 році в м. Одеса [66] (див. додаток В).

2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ДРУЖБА СВК»

2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства

Підприємство ТОВ «ДРУЖБА СВК» – це товариство з обмеженою відповідальністю, що розташоване за адресою: Україна, 68251, Одеська обл., Саратський р-н, село Зоря, вулиця Троїцька, будинок 159.

Основним видом діяльності підприємства є: вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. До інших видів діяльності, на яких спеціалізується ТОВ «ДРУЖБА СВК» належать: вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів, вирощування винограду, вирощування зерняткових і кісточкових фруктів, розведення великої рогатої худоби молочних порід, розведення овець та кіз, розведення свиней, допоміжна діяльність у рослинництві, виробництво м'яса, виробництво м'ясних продуктів, виробництво олії та тваринних жирів, перероблення молока, виробництво масла та сиру, виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, виробництво хліба та хлібо-булочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання, виробництво готових кормів для тварин, що утримуються на фермах, оптова торгівля зерном, оптова торгівля необробленим тютюном, оптова торгівля насінням, оптова торгівля кормами для тварин, інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах, вантажний автомобільний транспорт, складське господарство, надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна.

Щорічно підприємство складає фінансову та статистичну звітність, на підставі даних якої проведено аналіз основних техніко-економічних показників діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності
ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2020-2021 роки*

Показники	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Обсяг продукції в натуральному виразі, т	1716	1191	-525	-30,5
2. Обсяг продукції в оптових цінах без ПДВ та акцизного збору, тис. грн.				
- у діючих оптових цінах	33299,8	32060,2	-1239,6	-3,7
- у порівнянних оптових цінах	44041,1	32060,2	-11980,9	-27,2
3. Помірна оптова ціна за 1 тону продукції, грн.	19405,5	26918,7	7513,2	38,7
4. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	93190	143652	50462	54,1
5. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	105161	85984	-19177	-18,2
6. Адміністративні витрати, тис. грн.	4152	4675	523	12,6
7. Витрати на збут, тис. грн.	859	3824	2965	в 3,4 р.
8. Валовий прибуток, тис. грн.	-11971	57668	69639	в 5,8 р.
9. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	110172	112235	2063	1,9
10. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	112,85	59,9	-52,95	-46,9
11. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн., в тому числі:	-17103	47158	64261	в 3,8 р.
- від основної операційної діяльності	16982	49169	66151	в 3,9 р.
- від іншої операційної діяльності	-587	-1938	-1351	в 2,3 р.
- від фінансової діяльності	485	3	-482	-99,4
- від іншої діяльності	-19	-76	-57	в 3 р.
12. Чистий прибуток, тис. грн.	-17103	47158	64261	в 3,8 р.
13. Матеріальні витрати, тис. грн.	91092	110137	19045	20,9
14. Матеріаловіддача, грн.	0,366	0,291	-0,075	-20,5
15. Матеріаломісткість продукції, грн.	2,73	3,44	0,71	26
16. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб	122	126	4	3,3
17. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	360992,6	254446	-106546,6	-29,5
18. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис. грн.	11403	15009	3606	31,6
19. Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	93467,2	119119	25651,8	27,4
20. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис. грн.	119714	124240	4526	3,8
21. Фондовіддача, грн.	0,368	0,258	-0,11	-29,9
22. Фондорентабельність, %	-14,3	38,0	53,8	x
23. Середня річна вартість оборотних коштів, тис. грн.	127780,5	133699,5	5919	4,6
24. Рентабельність продукції, %	-12,8	40,1	52,9	x
25. Рентабельність виробництва, %	-6,9	18,3	25,2	x

* Розраховано на підставі фінансової та статистичної звітності підприємства [37, 38]

Аналіз основних техніко-економічних показників у 2020 р. в порівнянні з 2021 р. діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» свідчить про наступні зміни (табл. 2.1):

– в звітному році обсяг продукції в натуральному виразі у порівнянні з попереднім зменшився: в діючих цінах на 32060,2 тис. грн. або на 3,7%, в порівняних оптових цінах – на 32060,2 тис. грн. або на 27,2 %;

– чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) збільшився на 143652 тис. грн. або 54,1 %, повна собівартість реалізованої продукції збільшилася на 112235 тис. грн. або 1,9 % (це відбулось за рахунок зменшення собівартості реалізованої продукції на 85984 тис. грн або на 18,2 %, збільшення адміністративних витрат на 4675 тис. грн. або 12,6 %, збільшення витрат на збут на 3824 тис. грн. або в 3,4 р.), що призвело до зменшення витрат на 1 гривню реалізованої продукції на 59,9 коп., або на 46,9 %;

– в звітному році фінансовий результат до оподаткування був прибутковим, який збільшився на 47158 тис. грн., або в 3,8 р. Це відбулося за рахунок отримання позитивного фінансового результату (прибутку) від основної операційної діяльності на 49169 тис. грн. або в 3,9 р. та зменшення збитку від іншої операційної діяльності на 1938 тис. грн., або в 2,3 р., позитивним є зменшення фінансового результату (збитку) від фінансової діяльності на 3 тис. грн. або на 99,4 % та фінансового результату (збитку) від іншої діяльності на 76 тис. грн. або в 3 р.;

– погіршилися показники ефективності використання ресурсів підприємства: трудових, про що свідчить зменшення продуктивності праці одного штатного працівника облікового складу на 29,5 %; основних засобів, про що свідчить зменшення фондівдачі по продукції на 29,9 %; та матеріальних, про що свідчить зменшення матеріаловіддачі на 20,5%;

– рентабельність продукції збільшилась на 40,1 %, а рентабельність виробництва – на 18,3 %.

Таким чином, можна зробити висновок про ефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та фінансову стабільність функціонування підприємства на ринку у 2021 р. в порівнянні з 2020 р.

2.2. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства здійснюють за допомогою даних форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.2.

Таблиця 2.2– Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	-16982	99,3	49169	104,3	66151	в 3,9 р.
2. Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	-587	3,4	-1938	-4,1	-1351	в 2,3 р.
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	-17569	х	47231	х	64800	в 3,7 р.
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – –2250 –2255	485	-2,8	3	0,0	-482	-99,4
5. Фінансовий результат іншої діяльності	2240 – 2270	-19	0,1	-76	-0,2	-57	в 3,0 р.
6. Фінансовий результат до оподаткування	2290 (2295)	-17103	100,0	47158	100,0	64261	в 3,8 р.

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 2.2 видно, що фінансовий результат від звичайної діяльності в попередньому році був збитком, який в звітному році змінився на прибуток, зменшився на 64261 тис. грн. або в 3,8 р. Це відбулось за рахунок зменшення збитку від реалізації продукції на 66151 тис. грн. або в 3,9 р. Негативний вплив здійснило збільшення збитку від іншої операційної діяльності – на 1351 тис. грн. або в 2,3 р., від іншої діяльності на 57 тис. грн. або в 3,0 р. та зменшення прибутку від фінансової та інвестиційної діяльності на 482 тис. грн. або на 99,4 %.

Фінансовий результат від звичайної діяльності (збиток) в попередньому році формувався за рахунок прибутку від фінансової та інвестиційної діяльності та збитку від реалізації продукції, іншої операційної та іншої діяльності. Фінансовий результат від звичайної діяльності (прибуток) в звітному році формувався за рахунок прибутку від реалізації продукції, від фінансової та інвестиційної діяльності та збитку від іншої операційної та іншої діяльності.

Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності (реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності *

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік, тис. грн.	Звітний рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	93190	143652	50462	54,15
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	105161	85984	-19177	-18,24
3. Адміністративні витрати	2130	4152	4675	523	60,89
4. Витрати на збут	2150	859	3824	2965	в 3,5р.
5. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050-2130-2150	-16982	49169	66151	в 3,9р.

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 2.3 видно, що фінансовий результат від основної операційної діяльності став прибутком в звітному році, який порівняно зі збитком попереднього періоду збільшився на 66151 тис. грн.. або на в 3,9 р. Це відбулось за рахунок збільшення чистого доходу від реалізації продукції більшими темпами (54,15 %), ніж витрат, що пов'язані з реалізацією продукції (витрати на збут – в 3,9 р., адміністративні витрати – 60,89 %, а при цьому собівартість реалізованої продукції зменшились на 18,24 %).

Аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл.2.4.

Таблиця 2.4 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності*

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Операційна оренда активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Операційна курсова різниця	2233	-	2233	-374,0	-	1320	-1320	68,1	-3553	в 1,6р.
3. Реалізація інших необоротних активів	684	170	514	-86,1	158	-	158	-8,2	-356	-69,3
4. Штрафи, пені, неустойки	52	-	52	-8,8	-	-	-	-	-52	-100
5. Інші операційні доходи і витрати, в тому числі:	151	230	-79	13,3	516	76	440	-22,7	519	в 6,6р.
– відрахування до резерву сумнівних боргів	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-
– непродуктивні витрати і втрати	x	-	-	-	x	-	-	-	-	-
Всього фінансовий результат від іншої операційної діяльності	3120	3707	-587	100,0	674	2612	-1938	100,0	-1351	в 2,3р.

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 2.4 видно, що фінансовий результат від іншої операційної діяльності, який був збитком, в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 1351 тис. грн. або в 2,3 р., що негативно характеризує діяльність підприємства. Це відбулось за рахунок зменшення прибутку від реалізації інших необоротних активів на 356 тис. грн. або на 69,3 % та доходів від сплати штрафів, пені, неустойок на 52 тис. грн. Позитивний вплив здійснило зменшення збитку від утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного на 2091 тис. грн. або на 63,2 %, перетворення збитку від інших операційних доходів і витрат на прибуток, що призвело до його збільшення на 519 тис. грн. або в 6,6 р. Негативний вплив здійснило перетворення прибутку від операційної курсової різниці на збиток, який збільшився на 3553 тис. грн. або в 1,6 р.

В попередньому році фінансовий результат від основної операційної діяльності формувався за рахунок прибутку від операційної курсової різниці, реалізації інших необоротних активів, сплати штрафів, пені, неустойок, та збитків від утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення та інших операційних доходів і витрат.

В звітному році фінансовий результат від основної операційної діяльності формувався за рахунок прибутку від реалізації інших необоротних активів та інших операційних доходів і витрат, та збитків від операційної курсової різниці, витрат на сплату штрафів, пені, неустойок, утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення.

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від інвестиційної, фінансової та іншої діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.5 – 2.6. У зв'язку з тим, що підприємство не здійснювало інвестиційну діяльність впродовж досліджуваного періоду її аналіз не проводиться.

Таблиця 2.5 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від фінансової діяльності*

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Дивіденди	-	х	-	-	-	х	-	-	-	-
2. Проценти	х	-	-	-	х	-	-	-	-	-
3. Фінансова оренда активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Інші фінансові доходи і витрати	485	-	485	100,0	221	218	3	100,0	-482	-99,4
Всього фінансовий результат від фінансової діяльності	485	-	485	100,0	221	218	3	100,0	-482	-99,4

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 2.5 видно, що фінансовий результат від фінансової діяльності в звітному році, порівняно з попереднім був прибутком, який зменшився на 482 тис. грн. або на 99,4 %, що негативно характеризує діяльність підприємства. Це відбулось за рахунок зменшення інших фінансових доходів на 482 тис. грн. або на 99,4 %.

В попередньому році фінансовий результат від фінансової діяльності формувався за рахунок інших фінансових доходів, а в звітному році – за рахунок інших фінансових доходів і витрат.

Таблиця 2.6 – Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої діяльності*

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Реалізація фінансових інвестицій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Реалізація необоротних активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Реалізація майнових комплексів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Не операційна курсова різниця	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Безоплатно одержані активи	-	х	-	-	-	х	-	-	-	-
6. Списання необоротних активів	х	19	-19	100,0	х	76	-76	100,0	-57	в 3р.
7. Інші доходи і витрати	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Всього фінансовий результат від іншої діяльності	-	19	-19	100,0	-	76	-76	100,0	-57	в 3р.

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 2.6 видно, що фінансовий результат від іншої діяльності як в звітному так, й в попередньому році був збитком, який збільшився на 57 тис. грн. або в 3 р., що негативно характеризує діяльність підприємства. Це відбулось за рахунок збільшення збитку від списання необоротних активів на 57 тис. грн. або в 3 р.

Як в попередньому, так і в звітному роках фінансовий результат від іншої діяльності формувався за рахунок витрат на списання необоротних активів.

Аналіз формування чистого прибутку підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз формування чистого прибутку*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				Абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	2290 (2295)	-17103	47158	64261	в 3,8р.
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис. грн.	2300	-	-	-	-
3. Чистий прибуток, тис. грн.	2290 (2295)-2300	-17103	47158	64261	в 3,8р.

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 2.7 видно, що в попередньому році підприємство мало чистий збиток, який в звітному році перетворився на чистий прибуток, величина якого збільшилась на 64261 тис. грн. або в 3,8 р. Це відбулось за рахунок збільшення прибутку до оподаткування на 64261 тис. грн. або в 3,8 р.

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за даними форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Аналіз рентабельності виробництва*

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Абс. відхил.
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	форма№2 р.2290 (2295)	-17103	47158	64261
2. Середня річна вартість основних засобів, тис. грн.	форма№1 р.1011*	119714	124240	4526
3. Середня річна вартість оборотних коштів, тис. грн.	форма№1 р.1195*	127780,5	133699,5	5919
4. Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн..	р. 2 + р. 3	247494,5	257939,5	10445
5. Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	-6,91	18,28	x

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 2.8 видно, що в попередньому році рентабельність виробництва мала від’ємне значення, яке перетворилось на додатне в звітному році та збільшилось на 25,19%. Це відбулось за рахунок впливу наступних чинників:

1. Вплив фінансового результату до оподаткування:

$$(47158/247494,5)*100 - (-6,91) = 19,05\% + 6,91\% = 25,96\%.$$

Збільшення прибутку до оподаткування на 64261 тис. грн. здійснило позитивний вплив та збільшило рентабельність виробництва на 25,96%п.

2. Вплив середньої річної вартості основних засобів:

$$(47158/(124240+127780,5))*100 - (47158/247494,5)*100 = 18,71 - 19,05 = -0,34\%.$$

Збільшення середньорічної вартості основних засобів на 4526 тис. грн. призвело до зменшення рентабельності на 0,34%.

3. Вплив середньої річної вартості оборотних коштів:

$$18,28 - (47158/(124240+127780,5))*100 = 18,28 - 18,71 = -0,43\%.$$

Збільшення середньорічної вартості оборотних коштів 5919 тис. грн. призвело до зменшення рентабельності на 0,43%.

2.3. Аналіз фінансового стану підприємства

Загальний аналіз фінансового стану підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності». Аналіз динаміки валюти балансу підприємства здійснюється на підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз динаміки валюти балансу*

Показники	На початок року	На кінець року	% зміни
Валюта балансу, тис. грн.:			
- попереднього року	214357	192875	-10,02
- звітнього року	192875	221330	14,75

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 2.9, видно, що на кінець попереднього року порівняно з початком валюта балансу зменшилась на 10,02 %, що свідчить про скорочення підприємством його діяльності, що попередньо можна охарактеризувати як негативно. На кінець звітної року порівняно з початком валюта балансу збільшується на 14,75 %, що попередньо можна характеризувати як позитивне, і свідчить про розширення та активізацію підприємством його діяльності.

Для більш глибокого виявлення якості динаміки валюти балансу необхідно провести поглиблений аналіз динаміки валюти балансу на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Поглиблений аналіз динаміки валюти балансу*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Коефіцієнт зміни
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	93190	143652	1,54
2. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	-17569	47231	2,69
3. Валюта балансу, тис. грн.:			
- на початок року	214357	192875	0,90
- на кінець року	192875	221330	1,15
4. Середнє річне значення валюти балансу*, тис. грн.	203616	207102,5	1,02

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 2.10 видно, що збільшення середньорічного значення валюти балансу в 1,02 р. супроводжувалось збільшенням чистого доходу в 1,54 р. та збільшенням фінансового результату до оподаткування 2,69 р., що свідчить про розширення підприємством його діяльності. Таким чином, зміни валюти балансу в звітному році порівняно з попереднім можна охарактеризувати як позитивні.

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства здійснюють за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою аналітичної табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства*

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього активів, тис. грн.	1300	192875	221330	28455	14,75
1. Необоротні активи, тис. грн.	1095	73678	73128	-550	-0,75
– в % до активів		38,2	33,04	-5,16	х
2. Оборотні активи, тис. грн.	1195	119197	148202	29005	24,33
– в % до активів		61,8	66,96	5,16	х
2.1. Запаси, тис. грн.	1100, 1110	75322	109708	34386	45,65
– в % до активів		39,05	49,567	10,52	х
2.2. Кошти в розрахунках, тис. грн.	1120÷1155	2809	7865	5056	в 1,8р.
– в % до активів		1,46	3,55	2,09	х
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1160, 1165	40863	30629	-10234	-25,04
– в % до активів		21,19	13,84	7,35	х
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн.	1170, 1190	203	-	-203	0,0
– в % до активів		0,17	-	-0,17	х
у тому числі витрати майбутніх періодів, тис. грн.	1170	203	-	-203	0,0
– в % до активів		0,17	-	-0,17	х
3. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис. грн.	1200	-	-	-	-
– в % до активів		-	-	-	х

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 2.11 видно, що в звітному році порівняно з попереднім активи підприємства збільшились на 28455 тис. грн. або на 14,75 %. Це відбулось за рахунок збільшення оборотних активів на 29005 тис. грн. або на 24,33 % і зменшення необоротних активів на 550 тис. грн. або на 0,75 %.

В структурі активів підприємства попереднього року найбільшу питому вагу займали оборотні активи – 61,8 %, питома вага необоротних активів склала 38,2 %. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі активів підприємства: збільшилась питома вага оборотних активів на 5,16 % пункти та відповідно зменшилась питома вага необоротних активів на таку саму величину. Впродовж досліджуваного періоду необоротних активів утримуваних для продажу, та груп вибуття підприємство не мало.

Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства здійснюється підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості*

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомі ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни дебіторської заборгованості
Дебіторська заборгованість всього, в тому числі:	1125÷1155	2809	7865	100	100	5056	х	в 1,8р.	х
1.1. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1120, 1125	2229	423	79,35	5,38	-1806	-73,97	8,1	-35,72
1.2. Дебіторська заборгованість за розрахунками **: <ul style="list-style-type: none"> – за виданими авансами – з бюджетом, – в тому числі з податку на прибуток – з нарахованих доходів – із внутрішніх розрахунків 	1130÷1145	580	7412	20,65	94,24	6832	73,59	в 11,7р.	135,1
	1130	580	7412	20,65	94,24	6832	73,59	в 11,7р.	135,1
	1135	-	-	-	-	-	-	-	-
	1136	-	-	-	-	-	-	-	-
	1140	-	-	-	-	-	-	-	-
	1145	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3. Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	30	-	0,38	30	0,38	-	0,6

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 2.12 видно, що дебіторська заборгованість на кінець звітного року порівняно з початком року збільшилась на 5056 тис. грн. або в 1,8 р. Це відбулось за рахунок збільшення дебіторської заборгованості за розрахунками на 6832 тис. грн. або в 11,7 р. та іншої поточної дебіторської заборгованості – на 30 тис. грн. Також відбулось зменшення заборгованості за

товари, роботи, послуги на 1806 тис. грн. або 8,1 %. В структурі дебіторської заборгованості на початок звітнього року найбільшу питому вагу займає заборгованість за товари, роботи, послуги – 79,35%, питома вага заборгованості за розрахунками склала 20,65 %. На кінець звітнього року відбулись наступні зміни в структурі дебіторської заборгованості: збільшилась питома вага заборгованості за розрахунками на 73,59 %. та іншої заборгованості на 0,38 %. Також зменшилась частка заборгованості за товари, роботи послуги на 73,97 %.

Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення здійснюється за даними форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.13.

Таблиця 2.13 – Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення*

Показники		Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		Інша поточна дебіторська заборгованість		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	абс.	%
Попередній рік	Всього, в тому числі:	2229	100	-	-	х	х
	– до 12 місяців	2229	100	-	-	х	х
	– від 12 до 18 місяців	-	-	-	-	х	х
	– від 18 до 36 місяців	-	-	-	-	х	х
Звітний рік	Всього, в тому числі:	423	100	-	-	-1806	-8,10
	– до 12 місяців	423	100	-	-	-1806	-8,10
	– від 12 до 18 місяців	-	-	-	-	-	-
	– від 18 до 36 місяців	-	-	-	-	-	-

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 2.13 видно, що в попередньому році підприємство мало лише дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги, що погашається в найкоротший термін (до 12 місяців) – 100%. Інша поточна дебіторська заборгованість на початок року відсутня. В звітному році відбулись наступні зміни в дебіторській заборгованості: за дебіторською заборгованістю за товари, роботи, послуги зменшилась величина заборгованості, що

погашається до 12 місяців, на 1806 тис. грн. Але її питома вага залишилась на тому ж рівні – 100%. Дебіторської заборгованості з довгими термінами погашення та іншої поточної заборгованості підприємство не мало. Такі зміни позитивно характеризують діяльність підприємства.

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.14.

Таблиця 2.14 – Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства*

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн.	1900	192875	221330	28455	14,75
1. Власний капітал, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495	156344	202468	46124	29,5
1.1. Наявність власних оборотних коштів, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	82666	129340	46674	56,46
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1595	34138	12487	-21651	-63,42
2.1. Довгострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1500 ÷ 1515	3235	2902	-333	-10,29
2.2. Довгострокові забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1520, 1525	1,68	1,31	-0,37	х
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1695	30903	9585	-21318	-68,98
3.1. Короткострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600, 1610	16,02	4,33	-11,69	х
–в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600	2393	6375	3982	в 1,6р.
3.2. Кредиторська заборгованість, тис. грн. – в % до усіх джерел	1605, 1615 ÷ 1645	1,24	2,88	1,64	х
3.3. Поточні забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1660	-	3338	3338	-
3.4. Інші поточні зобов'язання – в % до усіх джерел	1665, 1690	-	1,51	1,51	х
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття, тис. грн. – в % до усіх джерел	1700	2003	3036	1033	51,57
		1,04	1,37	0,33	х
		-	-	-	-
		-	-	-	х
		390	1	-389	-99,74
		0,20	0,0	-0,2	х
		-	-	-	-
		-	-	-	х

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 2.14 видно, що джерела формування активів в звітному році порівняно з попереднім збільшились на 28455 тис. грн. або на 14,75%. Це відбулось за рахунок збільшення власного капіталу на 46124 тис. грн. або на 29,5 % та поточних зобов'язань і забезпечень на 3982 тис. грн. або в 1,6 р. Також відбулось зменшення довгострокових зобов'язань і забезпечень на 21651 тис. грн. або 63,42 %. В структурі джерел формування активів в попередньому році найбільшу питому вагу займає власний капітал – 81,06. Питома вага довгострокових зобов'язання і забезпечення склала 17,7 % та поточних зобов'язань і забезпечень склала 1,24 %. На кінець року відбулись наступні зміни в структурі джерел формування активів: збільшилась питома вага власного капіталу на 10,42 %, поточних зобов'язань і забезпечень на 1,64%, зменшилась частка довгострокових зобов'язань і забезпечень на 12,06%, що позитивно характеризують діяльність підприємства. Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.15.

Таблиця 2.15 – Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства*

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Власний капітал всього, тис. грн., в тому числі:	1495	156344	202468	46124	29,5
1. Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн. – в % до власного капіталу	1400	285 0,18	285 0,14	- -0,04	- х
2. Капітал у дооцінках, тис. грн. – в % до власного капіталу	1405	- -	- -	- -	- х
3. Додатковий капітал, тис. грн. – в % до власного капіталу	1410	- -	- -	- -	- х
4. Резервний капітал, тис. грн. – в % до власного капіталу	1415	45455 29,07	56211 27,76	10756 -1,31	23,66 х
6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн. – в % до власного капіталу	1420	110604 70,74	145972 72,10	35368 1,36	31,98 х
7. Неоплачений капітал, тис. грн. – в % до власного капіталу	1425	- -	- -	- -	- х
8. Вилучений капітал, тис. грн. – в % до власного капіталу	1430	- -	- -	- -	- х

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 2.15 видно, що власний капітал підприємства в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 46124 тис. грн. або 29,5%. Це відбулось за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку на 35368 тис. грн. або 31,98%. Також відбулось збільшення резервного капіталу на 10756 тис. грн. або 23,66%. В попередньому та звітному році у підприємства не було вилученого, неоплаченого, додаткового капіталу та капіталу у дооцінках. Величина зареєстрованого капіталу залишилась незмінною. В структурі власного капіталу попереднього року найбільшу питому вагу займав нерозподілений прибуток – 70,74%, питома вага резервного капіталу – 29,07%, зареєстрованого капіталу – 0,18%. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі власного капіталу: збільшилась питома вага нерозподіленого прибутку на 1,36% та зменшилась питома вага зареєстрованого і резервного капіталу на 0,04% і 1,31% відповідно. Такі зміни позитивно характеризують діяльність підприємства.

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.16.

Таблиця 2.16 – Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості*

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	1605÷1645, 1690	2393	3037	100	100	644	х	26,91	х
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1605, 1615	-	-	-	-	-	-	-	-

Продовження табл. 2.16

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
1.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками**:	1610, 1620÷1645	2003	3036	83,70	99,97	1033	16,27	51,57	160,4
– за довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-	-	-	-	-	-	-
– з бюджетом,	1620	861	1385	35,98	45,60	524	9,62	60,86	81,4
– у т.ч. з податку на прибуток	1621	-	-	-	-	-	-	-	-
– зі страхування	1625	84	145	3,51	4,78	61	1,27	72,62	9,5
– з оплати праці	1630	336	461	14,04	15,18	125	1,14	37,20	19,4
– за одержаними авансами	1635	-	-	-	-	-	-	-	-
– за розрахунками з учасниками	1640	-	-	-	-	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	1645	722	1045	30,17	34,41	323	4,24	44,74	50,2
1.3. Інші поточні зобов'язання	1690	390	1	16,30	0,03	-389	-16,27	99,74	-60,4

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 2.16 видно, що величина кредиторської заборгованості на кінець звітного року порівняно з початком збільшилась на 644 тис. грн. або на 26,91 %. Це відбулось за рахунок збільшення кредиторської заборгованості за розрахунками - на 1033 тис. грн. або 51,57 %. Також відбулось зменшення іншої кредиторської заборгованості на 389 тис. грн. або на 99,97 %. На початок та кінець звітного року у підприємства відсутня кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги.

На початок звітного року в структурі кредиторської заборгованості найбільшу питому вагу займала заборгованість за розрахунками склала 83,7%. Частка іншої заборгованості – 16,3 %. На кінець звітного року відбулись

наступні зміни в структурі кредиторської заборгованості: збільшилась питома вага заборгованості за розрахунками на 16,27 % та зменшилась питома вага іншої поточної заборгованості на ту ж саму величину.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства можна виконати за на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.17.

Таблиця 2.17 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства*

Показники	Дебіторська заборгованість тис. грн.	Кредиторська заборгованість тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	423	-	423	-
2. За розрахунками*:	7412	3036	4376	
– з бюджетом,	-	1385		1385
– у т.ч. з податку на прибуток	-	-		
– за виданими авансами	7412	-	7412	
– зі страхування	-	145		145
– з оплати праці	-	461		461
– за одержаними (отриманими) авансами	-	-		
– за розрахунками з учасниками	-	-		
– із внутрішніх розрахунків	-	1045		1045
3. Інші види заборгованості	30	1	29	
Всього	7865	3037	4828	

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 2.17 видно, що на кінець звітного року сталося перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською на 4828 тис. грн. Це відбулось за рахунок перевищення усіх складових дебіторської заборгованості: за товари, роботи, послуги на 423 тис. грн., заборгованості за розрахунками – на 4376 тис. грн. та інших видів заборгованості на 29 тис. грн.

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства здійснюють за допомогою даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.18.

Таблиця 2.18 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками*

Показники	Сума, тис. грн.		
	на початок попереднього року	на кінець попереднього року	на кінець звітного року
1. Власний капітал (1495)	183 410	156 344	202468
2. Необоротні активи (1095)	77 993	73 678	73128
3. Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	105 417	82 666	129340
4. Короткострокові кредити банків (1600)	0	0	3338
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	105 417	82 666	132678
6. Запаси (1100)	114 064	75 322	109708
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд. 3 – ряд 6)	-8647	7344	19632
8. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів (ряд. 5 – ряд. 6)	-8647	7344	22970
9. Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	75	0	0
10. Тип фінансової ситуації на підприємстві	Кризова	Абс. стійка	Абс. стійка

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 2.18 видно, що на початок попереднього року на підприємстві була кризова фінансова ситуація, яка склалася внаслідок того, у підприємства не вистачало власних оборотних коштів і джерел, що послаблюють фінансову напругу, для покриття запасів. На кінець попереднього року відбулося значне покращення фінансової ситуації, яка є абсолютно стійкою, тому що власних оборотних коштів вистачає для покриття запасів. Така ж абсолютно стійка фінансова ситуація спостерігається і на кінець звітного року. Таким чином, можна зробити висновок про покращення фінансової ситуації на підприємстві впродовж досліджуваного періоду.

Аналіз фінансовій стійкості підприємства за частковими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.19.

Як видно з табл. 2.19, коефіцієнт автономії впродовж двох років знаходиться в межах норми, що свідчить про стабільність та фінансову незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів.

Таблиця 2.19 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками*

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітнього року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії (К _{авт})	1495	0,86	0,81	0,91	більше 0,5
	1900				
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів (К _ф)	1595+1695+ +1700	0,15	0,23	0,09	менше 1,0
	1495				
3. Наявність власних оборотних коштів (ОК _{вл})	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	105417	82666	129340	збільшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (К _{ман})	1495 – 1095	0,57	0,53	0,64	0,4...0,6
	1495				
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами (К _з)	1495 – 1095	0,77	0,69	0,87	0,1
	1195+1200				

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів також знаходиться в межах норми та показує (табл. 2.19), що підприємство на початок попереднього року на 1 грн. власного капіталу залучало 0,15 грн. залучених коштів, на кінець попереднього року – 0,23 грн., на кінець звітнього року – 0,09 грн.; поступове зменшення даного показника свідчить про позитивну динаміку діяльності підприємства. Підприємство має власні оборотні кошти впродовж двох років, величина яких збільшується на кінець звітнього року, що викликало збільшення значення коефіцієнта маневреності власного капіталу на кінець звітнього року. Значення коефіцієнта

забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами на кінець звітного року збільшується. Таким чином, аналіз показників фінансової стійкості підприємства дозволяє зробити висновок про ефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та фінансову стабільність функціонування підприємства на ринку.

Висновки до другого розділу

В другому розділі був проведений фінансово-економічний аналіз діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК», який показав нестійку тенденцію змін показників його діяльності, але позитивні зміни в 2021 р. в порівнянні з 2020 р., а саме:

1. Дослідження зміни основних техніко-економічних показників за 2020-2021 роки показало:

– в 2021 обсяг продукції в натуральному виразі у порівнянні з попереднім зменшився: в діючих цінах на 32060,2 тис. грн. або на -3,7%, в порівнянних оптових цінах – на 32060,2 тис. грн. або на -27,2 %;

– чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в 2021 році збільшився на 143652 тис. грн. або 54,1 %, повна собівартість реалізованої продукції збільшилася на 112235 тис. грн. або 1,9 % (це відбулось за рахунок зменшення собівартості реалізованої продукції на 85984 тис. грн або -18,2 %, збільшення адміністративних витрат на 4675 тис. грн. або 12,6 %, збільшення витрат на збут на 3824 тис. грн або в 3,4 р.), що призвело до зменшення витрат на 1 гривню реалізованої продукції на 59,9 коп., або на 46,9 %;

– в звітному 2021 році фінансовий результат до оподаткування був прибутковим, який збільшився на 47158 тис. грн., або в 3,8 р. Це відбулося за рахунок отримання позитивного фінансового результату (прибутку) від основної операційної діяльності на 49169 тис. грн. або в 3,9 р. та зменшення збитку від іншої операційної діяльності на -1938 тис. грн., або в 2,3 р., позитивним є зменшення фінансового результату (збитку) від фінансової діяльності на 3 тис. грн. або на -99,4 % та фінансового результату (збитку) від іншої діяльності на -76 тис. грн. або в 3 р.;

– погіршилися показники ефективності використання ресурсів підприємства: трудових, про що свідчить зменшення продуктивності праці одного штатного працівника облікового складу на -29,5 %; основних засобів, про що свідчить зменшення фондівіддачі по продукції на -29,9 %; та матеріальних, про що свідчить зменшення матеріалівіддачі на -20,5%;

– рентабельність продукції збільшилась на 40,1 %, а рентабельність виробництва – на 18,3 %.

2. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства за 2020-2021 роки показав:

– фінансовий результат від звичайної діяльності в попередньому році був збитком, який в звітному році змінився на прибуток, зменшився на 64261 тис. грн. або в 3,8 р.;

– фінансовий результат від основної операційної діяльності став прибутком в звітному році, який порівняно зі збитком попереднього періоду збільшився в 3,9 р. Це відбулось за рахунок збільшення чистого доходу від реалізації продукції більшими темпами (54,15 %), ніж витрат, що пов'язані з реалізацією продукції (витрати на збут – в 3,9 р., адміністративні витрати – 60,89 %, а при цьому собівартість реалізованої продукції зменшились на 18,24 %);

– фінансовий результат від іншої операційної діяльності, який був збитком, в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 1351 тис. грн. або в 2,3 р., що негативно характеризує діяльність підприємства. Негативний вплив здійснило перетворення прибутку від операційної курсової різниці на збиток, який збільшився на 3553 тис. грн. або в 1,6 р.;

– фінансовий результат від фінансової діяльності в звітному році, порівняно з попереднім був прибутком, який зменшився на 482 тис. грн. або на 99,4 %, що негативно характеризує діяльність підприємства. Це відбулось за рахунок зменшення інших фінансових доходів на 482 тис. грн. або на 99,4 %.;

– фінансовий результат від іншої діяльності як в звітному так, й в попередньому році був збитком, який збільшився на 57 тис. грн. або в 3 р., що негативно характеризує діяльність підприємства.

Це відбулось за рахунок збільшення збитку від списання необоротних активів на 57 тис. грн. або в 3 р. Як в попередньому, так і в звітному роках фінансовий результат від іншої діяльності формувався за рахунок витрат на списання необоротних активів;

– у 2020 році підприємство мало чистий збиток, який в 2021 році перетворився на чистий прибуток, величина якого збільшилась на 64261 тис. грн. або в 3,8 р. Це відбулось за рахунок збільшення прибутку до оподаткування на 64261 тис. грн. або в 3,8 р.

3. Поглиблений аналіз фінансового стану підприємства за 2020 та 2021 роки показав, що:

– що на кінець 2020 року порівняно з початком валюта балансу зменшилась на 10,02 %, що свідчить про скорочення підприємством його діяльності, що попередньо можна охарактеризувати як негативно. На кінець 2021 року порівняно з початком валюта балансу збільшується на 14,75 %, що попередньо можна характеризувати як позитивне, і свідчить про розширення та активізацію підприємством його діяльності. Таким чином, зміни валюти балансу в звітному році порівняно з попереднім можна охарактеризувати як позитивні;

– в звітному році порівняно з попереднім активи підприємства збільшились на 28455 тис. грн. або на 14,75 %. Це відбулось за рахунок збільшення оборотних активів на 29005 тис. грн. або на 24,33 % і зменшення необоротних активів на 550 тис. грн. або на 0,75 %;

– джерела формування активів в звітному році порівняно з попереднім збільшились на 28455 тис. грн. або на 14,75%. Це відбулось за рахунок збільшення власного капіталу на 46124 тис. грн. або на 29,5 % та поточних зобов'язань і забезпечень на 3982 тис. грн. або в 1,6 р. Також відбулось зменшення довгострокових зобов'язань і забезпечень на 21651 тис. грн. або 63,42 %. В структурі джерел формування активів в попередньому році найбільшу питому вагу займає власний капітал – 81,06. Ці зміни в динаміці і структурі позитивно характеризують діяльність підприємства;

– власний капітал підприємства в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 46124 тис. грн. або 29,5%. Це відбулось за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку на 35368 тис. грн. або 31,98%. Також відбулось збільшення резервного капіталу на 10756 тис. грн. або 23,66%. В структурі власного капіталу попереднього року найбільшу питому вагу займав нерозподілений прибуток – 70,74%, питома вага резервного капіталу – 29,07%, зареєстрованого капіталу – 0,18%. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі власного капіталу: збільшилась питома вага нерозподіленого прибутку на 1,36% та зменшилась питома вага зареєстрованого і резервного капіталу на 0,04% і 1,31% відповідно. Такі зміни позитивно характеризують діяльність підприємства;

– дебіторська заборгованість на кінець звітного року порівняно з початком року збільшилась на 5056 тис. грн. або в 1,8 р. Це відбулось за рахунок збільшення дебіторської заборгованості за розрахунками на 6832 тис. грн. або в 11,7 р. та іншої поточної дебіторської заборгованості – на 30 тис. грн. Також відбулось зменшення заборгованості за товари, роботи, послуги на 1806 тис. грн. або 8,1 %. В структурі дебіторської заборгованості на початок звітного року найбільшу питому вагу займає заборгованість за товари, роботи, послуги – 79,35%, питома вага заборгованості за розрахунками склала 20,65 %. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі дебіторської заборгованості: збільшилась питома вага заборгованості за розрахунками на 73,59 % та іншої заборгованості на 0,38 %. Також зменшилась частка заборгованості за товари, роботи послуги на 73,97 %;

– величина кредиторської заборгованості на кінець звітного року порівняно з початком збільшилась на 26,91 % за рахунок збільшення кредиторської заборгованості за розрахунками на 51,57 %. На початок та кінець звітного року у підприємства відсутня кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; на початок звітного року в структурі кредиторської заборгованості найбільшу питому вагу займала заборгованість за розрахунками склала 83,7%. На кінець звітного року збільшилась питома вага заборгованості за розрахунками на 16,27 % та зменшилась питома вага іншої поточної заборгованості на ту ж саму величину;

– на кінець звітнього року сталося перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською на 4828 тис. грн, що є позитивним.

4. Аналіз фінансової стійкості та платоспроможності підприємства за 2020 та 2021 роки показав, що:

– аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками показав, що на початок попереднього року на підприємстві була кризова фінансова ситуація, яка склалася внаслідок того, у підприємства не вистачало власних оборотних коштів і джерел, що послаблюють фінансову напругу, для покриття запасів. На кінець попереднього року відбулося значне покращення фінансової ситуації, яка є абсолютно стійкою, тому що власних оборотних коштів вистачає для покриття запасів. Така ж абсолютно стійка фінансова ситуація спостерігається і на кінець звітнього року. Таким чином, можна зробити висновок про покращення фінансової ситуації на підприємстві впродовж досліджуваного періоду;

– аналіз фінансовій стійкості підприємства за частковими показниками показав, що коефіцієнт автономії впродовж двох років знаходиться в межах норми, що свідчить про стабільність та фінансову незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів також знаходиться в межах норми та показує, що підприємство на початок попереднього року на 1 грн. власного капіталу залучало 0,15 грн. залучених коштів, на кінець попереднього року – 0,23 грн., на кінець звітнього року – 0,09 грн.; поступове зменшення даного показника свідчить про позитивну динаміку діяльності підприємства.

5. Результати дослідження другого розділу кваліфікаційної роботи магістра були апробовані та опубліковані в матеріалах XI Міжнародної науково-практичної конференції «Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття» в ОНТУ (секція кафедри «обліку та аудиту») в 2023 році в м. Одеса [66] (див. додаток В).

3. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ НАЙБІЛЬШ ЛІКВІДНИХ АКТИВІВ У ТОВ «ДРУЖБА СВК»

3.1. Організація обліку на підприємстві

Метою організації бухгалтерського обліку у ТОВ «ДРУЖБА СВК» є дотримання єдиної методики відображення господарських операцій та забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності.

Схематичне відображення організації бухгалтерського обліку наведено на рис. 3.1.

Рис. 3.1 – Організація бухгалтерського обліку ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Бухгалтерський облік в ТОВ «ДРУЖБА СВК» регламентується законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, зокрема П(С)БО 16 «Витрати». Ведення бухгалтерського обліку на в ТОВ «ДРУЖБА СВК» регулюється Наказом про облікову політику. В наказі обумовлені певні особливості бухгалтерського обліку в ТОВ «ДРУЖБА СВК», як суб'єкту підприємницької діяльності.

Бухгалтерський облік в ТОВ «ДРУЖБА СВК» представлений такими видами обліку: оперативний, фінансовий, статистичний, податковий. Оперативний облік здійснюється безпосередньо на складах та в цехах підприємства робітниками, робота яких перевіряється 1 раз у 2 тижні менеджерами. Статистичний, фінансовий та податковий облік здійснюється безпосередньо у відділі бухгалтерії й узагальнюється у формах статистичної, фінансової та податкової звітності, яка передбачена законодавством для суб'єкта підприємницької діяльності малого бізнесу.

Роботу бухгалтерської служби визначає положення «Про бухгалтерську службу підприємства:

I. Загальні положення.

1. Бухгалтерський облік являє собою процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства. Відділ бухгалтерії – це самостійний структурний підрозділ на правах відділу, підпорядковується керівнику підприємства, приймає участь у роботі усіх підрозділів підприємства та виконує облікові та контрольні функції.

2. Бухгалтерський облік в ТОВ «ДРУЖБА СВК» здійснюється відділом бухгалтерії, яка діє на засадах самостійного структурного підрозділу підприємства.

3. Чисельність працівників бухгалтерської служби визначаються штатним розкладом.

4. Бухгалтерія в своїй діяльності керується Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, нормативними та законодавчими актами з ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, Положенням про бухгалтерську службу.

5. Бухгалтерську службу очолює головний бухгалтер, який призначається і звільняється з посади наказом керівника ТОВ «ДРУЖБА СВК».

II. Мета і завдання діяльності бухгалтерської служби.

1. Метою діяльності бухгалтерії є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства, результати його діяльності та про рух грошових коштів.

2. До основних завдань бухгалтерської служби входить ведення бухгалтерського обліку підприємства, організація обліку фінансово-господарської діяльності, здійснення контролю за збереженням власності, правильним використанням грошових коштів і матеріальних ресурсів, складання звітності.

III. Функції бухгалтерської служби.

Основна функція бухгалтерської служби – ведення бухгалтерського обліку в розрізі господарських засобів та джерел їх утворення на основі натуральних вимірників в грошовому виразі шляхом суцільного, безперервного та взаємозв'язаного відображення у відповідних носіях інформації та організація бухгалтерського обліку, реалізується за такими складовими: облік доходів підприємства; облік касових операцій; облік грошових коштів на рахунках; облік розрахунків по заробітній платі; облік розрахунків з бюджетом та позабюджетними соціальними фондами; облік розрахунків у порядку планових платежів; облік розрахунків з підзвітними особами; облік розрахунків з іншими дебіторами і кредиторами; облік необоротних активів; облік витрат діяльності; облік власного капіталу; облік результатів виконання планових показників; складання і подання звітності до відповідних органів; організація проведення інвентаризації; організації технології облікового процесу (облікових номенклатур, носіїв облікової інформації, графіків руху носіїв облікової інформації, архіву звітності тощо); організація контролю за фінансово-господарською діяльністю установи; організація забезпечення бухгалтерського обліку; організація розвитку бухгалтерського обліку.

IV. Права і обов'язки.

1. Вимагати від структурних підрозділів підприємства та окремих посадових осіб своєчасного відповідно до графіків руху носіїв облікової інформації подання оформлених відповідним чином матеріалів (планів, звітів, тощо).

2. Не приймати до виконання і оформлення документів за операціями, які порушують діюче законодавство і встановлений порядок приймання, оприбуткування, зберігання та витрачання грошових коштів, обладнання, матеріальних і інших цінностей.

3. Надавати керівництву підприємства пропозиції про покарання осіб, які є винними у недоброякісному оформленні і складанні документів, несвоєчасній передачі їх для відображення на рахунках бухгалтерського обліку та відображенні в документах недостовірної інформації.

4. Здійснення зв'язку з іншими організаціями за запитаннями, що входять до компетенції бухгалтерії.

V. Відповідальність.

1. Всю повноту відповідальності за якість та своєчасність виконання покладених на бухгалтерію даним Положенням задач і функцій несе головний бухгалтер.

2. Ступінь відповідальності інших працівників бухгалтерії встановлюється посадовими інструкціями.

VI. Взаємовідносини.

1. З усіма структурними підрозділами щодо питань забезпечення процесу бухгалтерського обліку оперативною інформацією.

2. З кадровим підрозділом – за питанням відбору кадрів в бухгалтерію, по формуванню інформації щодо особового складу установи.

3. З відділом матеріально-технічного постачання – з питань інформаційної бази по надходженню товарно-матеріальних цінностей.

4. З юридичним відділом – з питань регулювання фактів матеріальної, адміністративної та інших видів відповідальності, підготовки юридичних документів, договорів та контрактів.

VII. Організація роботи.

1. Бухгалтерський підрозділ підприємства працює відповідно до Правил внутрішнього трудового розпорядку установи.

2. Робочий час працівників бухгалтерії нормований в межах п'ятиденного робочого тижня з встановленими термінами (часовими) – з 8:30 до 17:30 з перервою трудового дня з 12:00 до 13:00.

Господарська діяльність ТОВ «ДРУЖБА СВК» базується на раціональному використанні матеріальних і грошових ресурсів та робочого часу. Основне його завдання – випуск продукції чи торгівля товарами високої якості з найменшими витратами.

Суть бухгалтерського обліку в ТОВ «ДРУЖБА СВК» визначають такі його властивості: систематичне і послідовне відображення всіх господарських операцій у міру їх здійснення; документальне обґрунтування господарських операцій; застосування різних способів обробки облікової інформації — рахунків, подвійних записів, балансу та ін.

Облік, аналіз і перевірка інформації ТОВ «ДРУЖБА СВК» спрямовані на: дотримання Положення про господарську діяльність; контроль за виконанням завдань виробництва щодо кількості, якості й асортименту; контроль за зберіганням власності підприємства; виявлення невикористаних резервів; контроль за оплатою праці; облік, аналіз і контроль за заощадженням і використанням коштів; контроль за рівнем рентабельності виробництва продукції; виявлення резервів подальшого збільшення виробництва; забезпечення наявності первинної документації; побудова обліку на підприємстві.

В обліку застосовують різні вимірники для відображення господарських засобів і процесів, що здійснюються на підприємстві, а також їх кількісних та якісних характеристик.

Для обліку в ТОВ «ДРУЖБА СВК» застосовується робочий план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій, який розроблений на підставі типового.

З метою забезпечення необхідної деталізації обліково-економічної інформації з дозволу головного бухгалтера вводиться додаткова система субрахунків. Облік витрат на підприємстві ведеться на рахунках класу 9 «Витрати діяльності», для обліку господарських операцій ТОВ «ДРУЖБА СВК».

В ТОВ «ДРУЖБА СВК» використовується централізована форма організації бухгалтерського обліку (рис. 3.2). Бухгалтерія являє собою структурний підрозділ установи, який здійснює повний цикл облікового процесу в межах діяльності господарювання. В такому разі поділ облікових функцій відбувається в межах бухгалтерської служби.

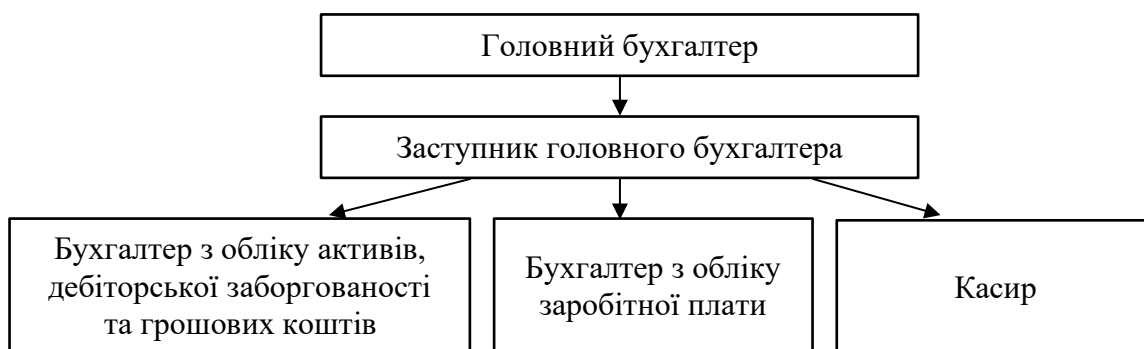

Рис. 3.2 – Схема зображення централізованої форми організації бухгалтерського обліку в ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Штат бухгалтерії в ТОВ «ДРУЖБА СВК» складається з головного бухгалтера, заступника головного бухгалтера, а також 2 бухгалтерів, кожен з яких відповідає за свою частку роботи згідно посадової інструкції та касира (табл. 3.1). Облікові реєстри складаються на підприємстві щомісяця, підписуються виконавцями та головним бухгалтером або особою, на яку покладено ведення бухгалтерського обліку підприємства. Ведення облікових реєстрів та контирування документів первинного обліку здійснюються із застосуванням, щонайменше, коду класу рахунків й коду синтетичного рахунку.

Таблиця 3.1 – Склад бухгалтерії та зміст службових обов'язків
бухгалтерів ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Посада	Скорочений зміст службових обов'язків
Головний бухгалтер	Загальне керування обліком та звітністю. Організовує контроль та ревізію. Перевіряє та підписує первинну та річну бухгалтерську документацію. Облік розрахунків з постачальниками послуг. Облік валютних операцій та розрахунків по податкам та платежам.
Заступник головного бухгалтера	Здійснює контроль за роботою з ведення бухгалтерського обліку зобов'язань і господарських операцій (реалізація послуг, розрахунків з постачальниками та замовниками за надані послуги, рух грошових коштів на валютних і гривневих рахунках). Веде оперативний облік надходжень і платежів грошових коштів, здійснювати обов'язковий продаж частини валютної виручки, розміщує вільні грошові кошти на банківських депозитних внесках, складає щомісячні оперативні дані про рух грошових коштів за транзитним і поточними рахунками підприємства. Бере участь у розробці та здійсненні заходів, спрямованих на дотримання фінансової дисципліни та раціональне використання ресурсів.
Бухгалтер з обліку активів, дебіторської заборгованості та грошових коштів	Веде облік матеріалів на підприємстві. Складає оборотні відомості за матеріальними рахунками 20,26 та ін. Веде облік за рахунками 10, 11, 12,13, 15, 22. Нараховує амортизацію нематеріальних активів. Веде облік розрахунків з покупцями. Веде облік за рахунками 361, 362. Веде облік матеріалів за субрахунками рахунку 20 та виробництва за рахунками 23, 25, 26. Веде облік грошових коштів за рахунками 301,311,333.
Бухгалтер з обліку заробітної плати	1. Здійснює прийом, аналіз і контроль табелів обліку робочого часу і готує їх до лічильної обробки. 2. Приймає і контролює правильність оформлення листків про тимчасову непрацездатність, довідок з догляду за хворими та інших документів, що підтверджують право на відсутність працівника на роботі, готує їх до лічильної обробки, а також для складання встановленої бух. звітності. 3. Здійснює нарахування заробітних плат працівникам підприємства, здійснює контроль за витрачанням фонду оплати праці.
Касир	Здійснює операції, пов'язані з прийманням та видаванням готівкових грошових коштів через касу підприємства, зберігає всі прийняті цінності. Одержує в установах банку готівку, здійснює записи в касовій книзі операцій одержання і видавання готівки за кожним прибутковим касовим ордером і видатковим документом в день їх надходження або видавання. Підписує прибуткові касові ордери та видаткові документи відразу після одержання або видавання по них готівки, а на доданих до них документах ставить штамп «Сплачено».

В ТОВ «ДРУЖБА СВК» використовується автоматизована форма обліку, схема якої наведена на рис. 3.3. Розріз (деталізація) аналітичної інформації у регістрах бухгалтерського обліку може розширюватися, змінюватися, в залежності від конкретних потреб.

Аналітичні дані в облікових регістрах узгоджуються з даними синтетичного обліку на останнє число місяця.

Господарські операції в ТОВ «ДРУЖБА СВК» відображаються в облікових регістрах під час надходження первинних документів або підсумками за місяць, в залежності від характеру і змісту операцій. Інформація до облікових регістрів переноситься після перевірки первинних документів за формою та змістом.

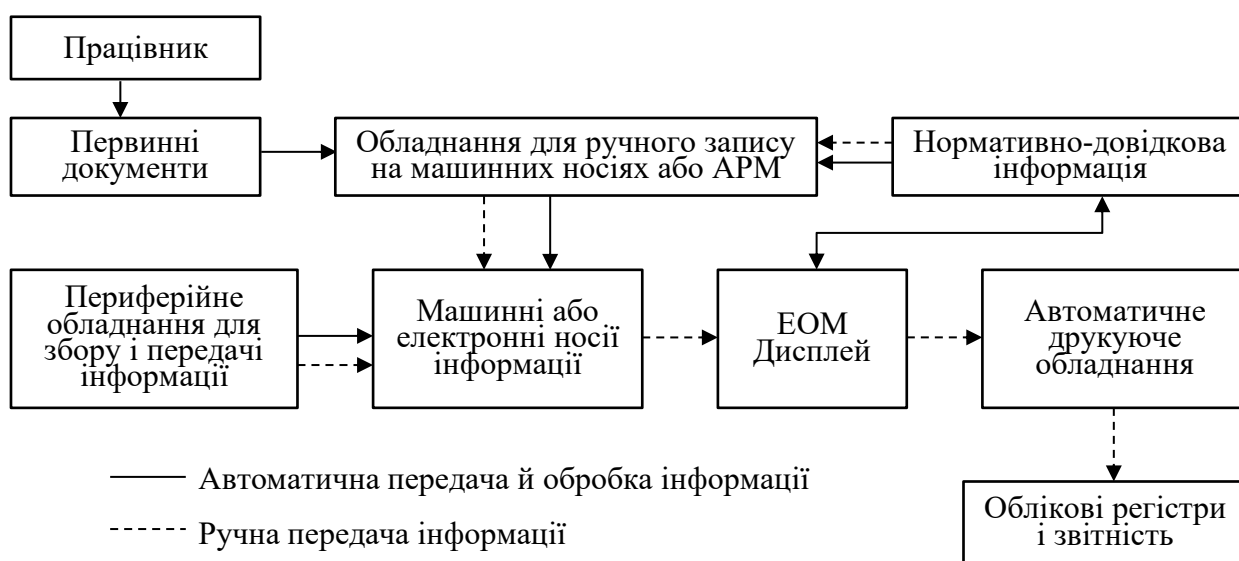

Рис. 3.3 – Схема автоматизованої форми обліку в ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Підсумкові записи в регістрах ТОВ «ДРУЖБА СВК» звіряються з даними первинних документів, які були підставою для записів у них (табл. 3.2).

Таблиця 3.2 – Складання первинних документів в ТОВ «Дружба СВК»

Бухгалтерські документи					
За способом складання і опрацювання	За місцем складання	За кількістю охоплених операцій	За порядком складання	За характером задокументованих операцій	За призначенням
Вручну	Внутрішні	Разові	Первинні	Розрахункові	Розпорядчі
За допомогою ЕОМ	Зовнішні	Накопичувальні	Зведені		Комбіновані

3.2. Фінансовий облік найбільш ліквідних активів на підприємстві

Облік найбільш ліквідних активів в ТОВ «ДРУЖБА СВК» ведеться відповідно до законодавчих та нормативних актів України, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та представлені лише грошовими коштами підприємства.

Для збереження грошових коштів і здійснення розрахунків в АТ «Райффайзен Банк Аваль» відкрили ТОВ «ДРУЖБА СВК» поточні рахунки у національній та іноземній валюті згідно з Інструкцією про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах. Розрахунки проводяться банком на підставі розрахункових документів на паперових носіях або в електронному вигляді при застосуванні форми розрахунків «клієнт-банк».

Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті №22 від 21.01.2004 (zareєстровану в Міністерстві юстиції України 29.03.2004 за №377/8976), [43] встановлює загальні правила, форми і стандарти розрахунків юридичних та фізичних осіб у грошовій одиниці України, здійснювані за участю банків. Вимоги даного документу розповсюджуються на всіх учасників безготівкових розрахунків.

ТОВ «ДРУЖБА СВК» для відкриття рахунка подало в АТ «Райффайзен Банк Аваль» заяву встановленої форми, до якої додає копію свідоцтва про реєстрацію його як платника податків, картку зі зразками підписів керівника підприємства та головного бухгалтера і відбитком печатки, завірену нотаріусом. На підставі цих документів підприємству встановили номер рахунка.

Зарахування готівки в ТОВ «ДРУЖБА СВК» на банківський рахунок в АТ «Райффайзен Банк Аваль» проводиться на підставі оголошення про її внесення, відривна частина якого є квитанцією банку про підтвердження цієї операції. Видача готівки проводиться на підставі грошового чеку, три останні цифри номера якого заносяться до виписки банку, безготівкові операції здійснюються платіжними дорученнями, платіжними вимогами-дорученнями,

платіжними вимогами. Кожна операція за цим рахунком у хронологічному порядку відображається у виписці банку АТ «Райффайзен Банк Аваль». Виписка банку в АТ «Райффайзен Банк Аваль», яка є копією записів банку на рахунку ТОВ «ДРУЖБА СВК», видається разом із первинними документами, що засвідчують здійснені операції з надходження і витрачання коштів. На основі виписок банку проводять записи операцій за дебетом і кредитом цього рахунка господарських операцій і грошових документів у відповідній кореспонденції рахунків за допомогою автоматизованої форми обліку.

Для обліку наявності і руху грошових коштів, які знаходяться на рахунках у АТ «Райффайзен Банк Аваль» і які можуть бути використані для поточних операцій в ТОВ «ДРУЖБА СВК», призначений рахунок 31 «Рахунки в банках», що має такі субрахунки:

- 311 «Поточні рахунки в національній валюті»;
- 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»;
- 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті»;
- 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті».

Субрахунки 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» і 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті» призначені для узагальнення інформації про наявність і рух грошових коштів в іноземній валюті. За дебетом рахунку 31 «Рахунки в банках» відображається надходження грошових коштів, за кредитом – їх використання. Типові проведення з надходження грошових коштів у національній валюті відображено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Типові проведення з надходження грошових коштів у національній валюті у ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Зміст операції	Дебет	Кредит
1. Внесено на поточний рахунок готівку з каси	311	301
2. Погашено супермаркетом заборгованість	311	361
3. Оплачено супермаркетом раніше одержана готова продукція виробу	311	361
4. Оплачено покупцем раніше одержана готова продукція	311	361
5. Оплачено супермаркетом ТОВ «АТБ» раніше одержані готові вироби	311	361
6. Отримано грошові кошти у вигляді доплати від супермаркету	311	361
7. Внесено на поточний рахунок готівку з каси	311	301
8. Отримано грошові кошти у вигляді доплати від супермаркету ТОВ «АТБ»	311	361

Типові проведення з списання грошових коштів у національній валюті відображено у табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Типові проведення списання грошових коштів у ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Зміст операції	Дебет	Кредит
1. Повернуто передоплату супермаркету ТОВ «АТБ»	361	311
2. Передано гроші з Приватбанку в касу	301	311
3. Оплачено постачальнику за раніше одержані сировину та матеріали	631	311
4. Проведено розрахунки з постачальником за тару	631	311
5. Погашено заборгованість перед бюджетом	641	311
6. Сплачено єдиний соціальний внесок до фондів соц. страхування	651	311
8. Перераховано суми зарплати на особисті рахунки працівників	661	311

Касові операції – це операції, пов'язані з прийманням, зберіганням, видаванням готівки касами банків, підприємств, організацій. ТОВ «ДРУЖБА СВК» згідно із законодавством зберігає свої кошти в АТ «Райффайзен Банк Аваль». Встановлюється ліміт залишку готівки в касі ТОВ «ДРУЖБА СВК» обслуговуючим банком. В дні виплати зарплати впродовж трьох днів дозволяється перевищення ліміту готівки в касі. ТОВ «ДРУЖБА СВК» може розраховуватись готівкою як за рахунок коштів, одержаних у банку, так і за рахунок готівкової виручки. Сума готівкового розрахунку з одним підприємством (підприємцем) не перевищує 10 тис. грн. на день.

Для здійснення операцій з готівкою в ТОВ «ДРУЖБА СВК» є каса. Каса – спеціально обладнане приміщення, де кошти зберігаються в металевій шафі. Видача грошей здійснюється через віконце, при зачинених дверях. Доставка отриманої готівки з банку здійснюється, в разі потреби, з охороною; не можна перевозити готівку в громадському транспорті.

Інвентаризація каси проводиться раптово у терміни, встановлені керівником. Результати інвентаризації оформляють актом інвентаризації. Надлишки оприбутковують у дохід підприємства, нестачі відносять на касира (крім випадків крадіжок, стихійних лих тощо). Рух коштів у касі оформлюють такими первинними документами: прибутковий касовий ордер (форма № КО-1); видатковий касовий ордер (форма № КО-2); платіжні, розрахунково-платіжні відомості.

Бухгалтерські проведення з обліку касових операцій на ТОВ «ДРУЖБА СВК» наведено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Карта рахунку 301 ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 05.05.2021 р.

Період	Документ	Аналітика Дебіт	Аналітика Кредит	Дебіт	Кредит	Сума тис. грн.
05.05.2021	Прибутковий касовий ордер 0000-001124	За продукцію, послуги (361. 371)	Магазин №2 Зоря Сільпо	301	361	22238,71
05.05.2021	.Прибутковий касовий ордер 0000-001125	За продукцію, послуги (361. 371)	ФОП Тропанець К.Д.	301	361	33238,71
05.05.2021	.Прибутковий касовий ордер 0000-001126	За продукцію, послуги (361. 371)	ФОП Колева А.В.	301	361	43238,71
05.05.2021	Прибутковий касовий ордер 0000-001127	продукцію, послуги (361. 371)	ФОП Сидір С.І.	301	361	44628,71
05.05.2021	Прибутковий касовий ордер 0000-001128	За продукцію, послуги (361. 371)	ФОП Влаєв С.С	301	3771	44428,71
05.05.2021	Прибутковий касовий ордер 0000-001129	За продукцію, послуги (361. 371)	ФОП Дергач О.П.	301	361	46608,71
05.05.2021	Прибутковий касовий ордер 0000-001130	За продукцію, послуги (361. 371)	ФОП Златова І.В.	301	361	47988,71
05.05.2021	Прибутковий касовий ордер 0000-001131	За продукцію, послуги (361. 371)	ФОП Арнаутова К.К.	301	361	49102,71
Обороти за період і сальдо на кінець			331473,68			

Синтетичний облік грошових коштів у касі ТОВ «ДРУЖБА СВК» ведеться на активному рахунку 30 «Готівка», субрахунку 301 «Готівка в національній валюті». Надходження грошей відображається за дебетом рахунку, витрачання – за кредитом рахунку. В балансі сальдо цього рахунку відображається в розділі 2 Активу Форми №1 ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Узагальнення операцій за дебетом та кредитом рахунку 30 «Готівка» ведеться у відповідних машинограмах. Бухгалтерські записи до облікових регістрів в ТОВ «ДРУЖБА СВК» здійснюються на підставі первинних і зведених облікових документів (виписок банку і прикладених до них чеків платіжних доручень і т. ін.) в розрізі кореспондуючих рахунків в хронологічному порядку у

підсумках за 2-3 дні. Можливо попереднє накопичення даних про операції з грошовими коштами за кожен день в допоміжній відомості в необхідному аналітичному розрізі з подальшим перенесенням підсумкових оборотів за місяць в реєстри. Аналітичні дані про грошові кошти в іноземній валюті наводяться в гривнях і одночасно в тій валюті, в якій здійснювалася операція в іноземній валюті. Залишки на відповідних рахунках у реєстрах на кінець місяця визначаються як різниця між сумою сальдо на початок місяця і дебетових оборотів за рахунком за поточний місяць і сумою кредитових оборотів за місяць. Сальдо рахунків звіряється з відповідними документами (звітами касира, виписками, ін.).

Надходження грошових коштів у результаті операційної діяльності у ТОВ «ДРУЖБА СВК» сформувались за рахунок надходжень від реалізації продукції, повернень податків і зборів та повернення авансів та інших надходжень. В свою чергу витрачання сформувались за рахунок витрачання на оплату товарів, праці, відрахувань на соціальні заходи, зобов'язань з податків і зборів, на оплату зобов'язань з податку на прибуток, податку на додану вартість, інших податків, на оплату повернення авансів та на оплату іншого витрачання.

У табл. 3.6 наведено відображення грошових коштів та її величини у ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2020-2021 рр. у фінансовій звітності.

Таблиця 3.6 – Відображення величини грошових коштів у ТОВ «ДРУЖБА СВК» у фінансовій звітності за 2020-2021 рр.*

Форма	Код рядка	Назва рядка	Сума у 2020 р., тис. грн.	Сума у 2021 р., тис. грн.
Форма №1 «Баланс» (розділ II активу «Оборотні активи»)	1165	Гроші та їх еквіваленти (на кінець року)	40863	30629
Форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» (розділ VI «Грошові кошти»)	640	Готівка	54	47
	650	Поточний рахунок в банку	40809	30582
	660	Інші рахунки в банках (акредитиви, чекові книжки)	-	-
	670	Грошові кошти в дорозі	-	-
	680	Еквіваленти грошових коштів	-	-

* Складено на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

3.3. Фінансовий аналіз найбільш ліквідних активів на підприємстві

Аналіз найбільш ліквідних активів охоплює два етапи – аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства, в тому числі – найбільш ліквідних, а також аналіз ліквідності балансу підприємства.

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів ТОВ «ДРУЖБА СВК» здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 3.7.

Таблиця 3.7 – Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів*

Показники	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
	на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни оборотних активів
Оборотні активи всього, тис. грн., в тому числі:	119197	148202	100	100	29005	х	24,33	х
– запаси	75332	109708	63,19	74,02	34386	10,84	45,65	118,55
– дебіторська заборгованість	2809	7865	2,36	5,31	5056	2,95	В 1,8р.	17,43
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	40863	30629	34,28	20,67	-10234	-13,61	-25,04	-35,28
– інші оборотні активи	203	-	0,17	-	-203	-0,17	-100	-0,7

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 3.7 видно, що оборотні активи підприємства на кінець звітного року порівняно з початком збільшились на 29005 тис. грн. або на 24,33 %. Це відбулось за рахунок збільшення запасів на 34386 тис. грн або на 45,65 %, дебіторської заборгованості на 5056 тис. грн. або в 1,8 р. Також відбулось зменшення грошових коштів та поточних фінансових інвестицій на 10234 тис. грн. або 25,04 %, інших оборотних активів – на 203 тис. грн. В структурі оборотних активів на початок звітного року найбільшу питому вагу займали запаси – 63,19 %. Питома вага грошових коштів та поточних фінансових інвестицій склала 34,28 %, дебіторської заборгованості – 2,36 %, інших оборотних активів – 0,17 %.

інших оборотних активів – 0,17 %. На кінець звітнього року відбулись наступні зміни в структурі оборотних активів: збільшилась питома вага запасів на 10,84 % пункти, дебіторської заборгованості - на 2,95% зменшилась питома вага грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – на 13,61%, інших оборотних активів – на 0,17%.

Аналіз структури розміщення оборотного капіталу (оборотних коштів) ТОВ «ДРУЖБА СВК» за сферами розміщення його окремих елементів здійснюється за на підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 3.8.

Таблиця 3.8 – Аналіз структури розміщення оборотного капіталу підприємства*

Показники	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	абс.	%	за структурою
1. Сфера виробництва в тому числі:	32822	27,54	50917	34,36	18095	55,13	6,82
– виробничі запаси*	13351	11,20	19966	13,47	6615	49,55	2,27
– незавершене виробництво*	13362	11,21	20317	13,71	6955	52,05	2,5
– поточні біологічні активи	5906	4,95	10634	7,18	4728	80,05	2,23
– витрати майбутніх періодів	203	0,17	-	-	-203	-	-0,17
2. Сфера обігу, в тому числі:	86375	72,46	97285	65,64	10910	12,63	-6,82
– готова продукція*	42703	35,83	58791	39,66	16088	37,67	3,83
– грошові кошти	40863	34,28	30629	20,67	-10234	-25,04	-13,61
– дебіторська заборгованість	2809	2,36	7865	5,31	5056	в 1,8р.	2,95
– товари*та інші**	-	-	-	-	-	-	-
Всього оборотний капітал	119197	100	148202	100	29005	24,33	-

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 3.8 видно, що в звітному році порівняно з попереднім загальна величина оборотного капіталу підприємства збільшилась на 29005 тис. грн. або на 24,33 %. Це відбулось за рахунок збільшення усіх його елементів: капіталу, розміщеного у сфері виробництва на 18095 тис. грн. або на 55,13 % і капіталу, розміщеного в сфері обігу, на 10910 тис. грн.. або на 12,63 %. В структурі оборотного капіталу попереднього року найбільшу питому вагу займає капітал, розміщений в сфері обігу –72,46 %, питома вага капіталу,

розміщеного в сфері виробництва склала 27,54 %. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі оборотного капіталу: зменшилась питома вага капіталу, розміщеного в сфері обігу та відповідно збільшилась питома вага капіталу, розміщеного в сфері виробництва на 6,82%.

Аналіз використання оборотного капіталу ТОВ «ДРУЖБА СВК» та його окремих елементів здійснюється на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 3.9.

Таблиця 3.9 – Аналіз використання оборотних активів*

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	Поперед- ній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	93190	143652	50462	54,15
2. Середньорічні залишки оборотних активів,* тис. грн., в т.ч.	Ф № 1 р. 1195	127780,5	133699,5	5919	4,63
2.1. Запаси*	Ф № 1 р.1100,1110	97227	92515	775	0,84
2.2. Кошти в розрахунках*	Ф № 1 р.1125÷1155	3533,5	5337	1803,5	51,04
2.3. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції*	Ф № 1 р.1160, 1165	26747	35746	8999	33,64
2.4. Інші оборотні активи*	Ф № 1 р.1170, 1190	273	101,5	-171,5	-62,82
3. Коефіцієнт оборотності	р.1 : р.2	0,7	1,1	0,4	57,14
4. Коефіцієнт завантаженості	р.2 : р. 1	1,4	0,9	-0,5	-35,71
5. Тривалість 1 обороту, днів	р.3 : р.7	493,6	335,1	-158,5	-32,1

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 3.9 видно, що ефективність використання оборотних активів підприємства в звітному році порівняно з попереднім покращилось, про що свідчить збільшення коефіцієнта оборотності на 0,4 обороти, зменшення коефіцієнта завантаженості на 0,5 обороти та тривалості 1 обороту оборотних активів на 158,5 днів, що дозволило вивільнити з обігу додаткову суму грошових коштів.

Аналіз ліквідності балансу ТОВ «ДРУЖБА СВК» здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» допомогою табл. 3.10.

Таблиця 3.10 – Розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу звітного року*

Показники активу балансу	Сума, тис. грн.		Показники пасиву балансу	Сума, тис. грн.		Платіжний результат, тис. грн.	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
A_1 – Найбільш ліквідні активи (1160+1165)	40863	30629	P_1 – Найбільш термінові зобов'язання (1605+1615+1660+1690+1700)	390	1	40473	30628
A_2 – Активи, які можна реалізувати швидко (1120+1155+1190)	2809	7865	P_2 – Короткострокові пасиви (1600+1610)	0	3338	2809	4527
A_3 – Активи, які можна реалізувати повільно (1100+1110+1170+1200)	75525	109708	P_3 – Довгострокові пасиви (1500+1520)	34138	12487	41387	97221
A_4 – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами (1095)	73678	73128	P_4 – Постійні пасиви (1495+1665+1525+1526)	156344	202468	-82666	-129340
Баланс	192875	221330	Баланс	192875	221330	-	-

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

З табл. 3.10 видно, що баланс підприємства є абсолютно ліквідним як на початок, так і на кінець звітного року:

На початок року			На кінець року		
A_1	>	P_1	A_1	>	P_1
A_2	>	P_2	A_2	>	P_2
A_3	>	P_3	A_3	>	P_3
A_4	<	P_4	A_4	<	P_4

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками ТОВ «ДРУЖБА СВК» здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» (або табл. 3.10) за допомогою табл. 3.11.

Таблиця 3.11 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками в ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітнього року	
а	б	в	1	2	3	3-2
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1195+1200	= 2,0	41,66	49,81	23,25	-26,56
	1695					
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	1195+1200-1100-1110	1,0	5,26	18,33	6,04	-12,29
	1695					
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1160+1165	> 0,2 [0,25...0,35]	3,86	17,08	4,80	-12,28
	1695					

* Розраховано на підставі фінансової звітності підприємства [37, 38]

Як видно з табл. 3.11, усі коефіцієнти ліквідності знаходяться в межах норми, що позитивно характеризує діяльність підприємства та свідчить про зможу підприємства покрити свої термінові зобов'язання.

Висновки до третього розділу

Дослідження у даному розділі кваліфікаційної роботи показало:

1. Бухгалтерський облік в ТОВ «ДРУЖБА СВК» ведеться згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 липня 1999 р. (зі змінами та доповненнями), Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та іншими нормативно-правовими актами, що регламентують ведення обліку доходів та фінансових результатів діяльності. На підприємстві використовується автоматизована форма обліку, сформована ефективна облікова політика.

2. Розглянуто особливості фінансового обліку найбільш ліквідних активів – грошових коштів (готівкових та безготівкових) в ТОВ «ДРУЖБА СВК», їх документальний облік та відображення у фінансової звітності ТОВ «ДРУЖБА СВК», наведена кореспонденція рахунків 30 та 31.

3. Аналіз ліквідності балансу та найбільш ліквідних активів підприємства, як елементу оборотного капіталу, що вкладено в його оборотні активи за 2020 – 2021 роки показав:

– оборотні активи підприємства на кінець звітного року порівняно з початком збільшилися на 24,33 %. Це відбулось за рахунок збільшення запасів на 45,65 %, дебіторської заборгованості в 1,8 р. Також відбулось зменшення грошових коштів та поточних фінансових інвестицій на 25,04 %, інших оборотних активів. В структурі оборотних активів на початок звітного року найбільшу питому вагу займали запаси – 63,19 %. Питома вага грошових коштів та поточних фінансових інвестицій склала 34,28 %, дебіторської заборгованості – 2,36 %, інших оборотних активів – 0,17 %. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі оборотних активів: збільшилась питома вага запасів на 10,84 % пункти, дебіторської заборгованості - на 2,95% зменшилась питома вага грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – на 13,61%, інших оборотних активів – на 0,17%;

– ефективність використання оборотних коштів підприємством в звітному році порівняно з попереднім покращилось, про що свідчить збільшення коефіцієнта оборотності на 0,4 обороти, зменшення коефіцієнта завантаженості на 0,5 обороти та тривалості 1 обороту оборотних коштів на 158,5 днів, що дозволило вивільнити з обігу додаткову суму грошових коштів;

– баланс підприємства є абсолютно ліквідним як на початок, так і на кінець звітного року, що позитивно характеризує фінансову діяльність підприємства, його платоспроможність. Всі коефіцієнти ліквідності знаходяться в межах норми, що позитивно характеризує діяльність підприємства та свідчить про зможу підприємства покрити свої термінові зобов'язання.

4. Результати дослідження третього розділу кваліфікаційної роботи магістра були апробовані та опубліковані в матеріалах XI Міжнародної науково-практичної конференції «Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття» в ОНТУ (секція кафедри «обліку та аудиту») в 2023 році в м. Одеса [66] (див. додаток В).

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Дослідження теоретичних та практичних аспектів обліку та економічного аналізу найбільш ліквідних активів підприємства, проведення їх фінансово-економічного аналізу на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК» дозволяє зробити наступні висновки:

1. В першому кваліфікаційній розділі роботи були виконані наступні завдання: дослідження сутності та класифікації найбільш ліквідних активів підприємства відповідно до нормативних документів та законодавчих актів, відображення у наукових та практичних публікаціях вчених; вивчення теоретичних аспектів особливостей обліку найбільш ліквідних активів підприємства:

– дослідження показало, що класифікація та сутність ліквідності розглянуто в наукових роботах авторів, як: Базилінська О.Я.; Тарасенко Н.В.; Бердар М.М.; Школьник І.О.; Бланк І.А. та інших вчених, але не існує єдиного тлумачення категорії «ліквідність» та її класифікації. Більшість авторів стверджують, що ліквідність – це безпосередня можливість підприємства перетворювати свої активи на гроші, для сплати необхідних платежів. Завдяки проведенню дослідження надається можливість систематизувати підходи до класифікації категорії «Грошові кошти» відповідно до нормативно-правових актів, що регулюють їх оподаткування та облік в усіх суб'єктах господарювання. Класифікація ліквідності необхідна для визначення чи є певне підприємство ліквідним, яка була розглянута за ознаками: за формами фінансової звітності, за їх функціональним призначенням, за належністю та особливості використання.

– законодавча база документального обліку найбільш ліквідних активів підприємства регулюються і контролюються державою, на основі відповідних законів України, Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, планів рахунків бухгалтерського обліку, наказів та листів Міністерства фінансів, нормативних документів міністерств та відомств, тощо.

Основними нормативними документами, що регламентують здійснення операцій з найбільш ліквідними активами є: Положення «Про ведення касових операцій в національній валюті в Україні» №148 від 29.12.2017 (зі змінами та доповненнями); Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті №22 від 21.01.2004 (зі змінами та доповненнями); Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121- III від 07.12.2000 (зі змінами та доповненнями); Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах № 492 від 12.11.2003 (зі змінами та доповненнями); НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»; П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» тощо;

– дослідження в даному розділі показало, що фінансовий облік найбільш ліквідних активів підприємства ведеться відповідно до національних положень (стандартів) стандартів бухгалтерського обліку та згідно Інструкції «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій». Розрахунки та облік даних активів здійснюються завдяки рахунків класу 3 «Кошти, розрахунки та інші активи». Розрахунки руху найбільш ліквідних активів здійснюються на рахунках: 30 «Готівка»; 31 «Рахунки в банках»; 33 «Інші кошти»; 35 «Поточні фінансові інвестиції», наведена їх кореспонденція рахунків (див. додаток Б);

– управлінський облік найбільш ліквідних активів підприємства характеризує основні функції управління грошовими коштами на цьому підприємстві та ефективне управління ними. Основною метою управління грошовими коштами, як найбільш ліквідними активами підприємства, є забезпечення постійної платоспроможності підприємства. Дослідження показало, що існує два види методик їх управлінського обліку: техніко-економічні розрахунки та економіко-математичні методів, в межах яких пропонуються різні алгоритми зарубіжних методик (модель Баумоля, модель Міллера-Орра, модель Стоуна, імітаційне моделювання за методом Монте-Карло, тощо).

2. Проведення в другому розділі фінансово-економічного аналізу діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2020-2021 роки, показало нестійку тенденцію змін показників його діяльності, але позитивні зміни в 2021 р. у порівнянні з 2020 р.:

– чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в 2021 році збільшився на 143652 тис. грн. або 54,1 %, повна собівартість реалізованої продукції збільшилася на 112235 тис. грн. або 1,9 %, що призвело до зменшення витрат на 1 гривню реалізованої продукції на 59,9 коп., або на 46,9 %;

– фінансовий результат від звичайної діяльності в попередньому році був збитком, який в звітному році змінився на прибуток, зменшився на 64261 тис. грн. або в 3,8 р.; фінансовий результат від фінансової діяльності в звітному році, порівняно з попереднім був прибутком, який зменшився на 482 тис. грн. або на 99,4 %, що негативно характеризує діяльність підприємства;

– у 2020 році підприємство мало чистий збиток, який в 2021 році перетворився на чистий прибуток, величина якого на 64261 тис. грн. або в 3,8 р.;

– на кінець 2020 року порівняно з початком валюта балансу зменшилась на 10,02 %, що свідчить про скорочення підприємством його діяльності, що попередньо можна охарактеризувати як негативно. На кінець 2021 року порівняно з початком валюта балансу збільшується на 14,75 %, що попередньо можна характеризувати як позитивне, і свідчить про розширення та активізацію підприємством його діяльності;

– в звітному році порівняно з попереднім активи підприємства збільшились на 28455 тис. грн. або на 14,75 %;

– дебіторська заборгованість на кінець звітного року порівняно з початком року збільшилась на 5056 тис. грн. або в 1,8 р. Також відбулось зменшення заборгованості за товари, роботи, послуги на 1806 тис. грн. або 8,1 %;

– величина кредиторської заборгованості на кінець звітного року порівняно з початком збільшилась на 26,91 % за рахунок збільшення кредиторської заборгованості за розрахунками на 51,57 %. На початок та кінець звітного року у підприємства відсутня кредиторська заборгованість за

товари, роботи, послуги; на початок звітнього року в структурі кредиторської заборгованості найбільшу питому вагу займала заборгованість за розрахунками склала 83,7%. На кінець звітнього року збільшилась питома вага заборгованості за розрахунками на 16,27 % та зменшилась питома вага іншої поточної заборгованості на ту ж саму величину;

– на кінець звітнього року сталося перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською на 4828 тис. грн, що є позитивним;

– аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками показав, що на початок попереднього року на підприємстві була кризова фінансова ситуація, яка склалася внаслідок того, у підприємства не вистачало власних оборотних коштів і джерел, що послаблюють фінансову напругу, для покриття запасів. На кінець попереднього року відбулося значне покращення фінансової ситуації, яка є абсолютно стійкою, тому що власних оборотних коштів вистачає для покриття запасів. Така ж абсолютно стійка фінансова ситуація спостерігається і на кінець звітнього року. Таким чином, можна зробити висновок про покращення фінансової ситуації на підприємстві впродовж досліджуваного періоду.

3. У третьому розділі кваліфікаційної роботи досліджено, що:

3.1. Бухгалтерський облік в ТОВ «ДРУЖБА СВК» ведеться згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16 липня 1999 р. (зі змінами та доповненнями), Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та іншими нормативно-правовими актами, що регламентують ведення обліку доходів та фінансових результатів діяльності. На підприємстві використовується автоматизована форма обліку, сформована ефективна облікова політика.

3.2. Досліджено особливості фінансового обліку найбільш ліквідних активів підприємства в ТОВ «ДРУЖБА СВК» відповідно нормативних документів та законодавчих актів України, їх документальний рух, сформована кореспонденція рахунків та відображення у фінансової звітності підприємства за 2021 р.;

3.3. Проведено фінансовий аналіз ліквідності балансу та найбільш ліквідних активів ТОВ «ДРУЖБА СВК», як елементу оборотного капіталу, що вкладено в його оборотні активи за 2020 – 2021 роки, який показав:

– оборотні активи підприємства на кінець звітного року порівняно з початком збільшились на 24,33 %, що відбулось за рахунок збільшення усіх його елементів: капіталу, розміщеного у сфері виробництва на 55,13 % і капіталу, розміщеного в сфері обігу – на 12,63 %. В структурі оборотного капіталу попереднього року найбільшу питому вагу займає капітал, розміщений в сфері обігу – 72,46 %, питома вага капіталу, розміщеного в сфері виробництва склала 27,54 %. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі оборотного капіталу: зменшилась питома вага капіталу, розміщеного в сфері обігу та відповідно збільшилась питома вага капіталу, розміщеного в сфері виробництва на 6,82%;

– ефективність використання оборотних активів підприємством в звітному році порівняно з попереднім покращилось, про що свідчить збільшення коефіцієнта оборотності на 0,4 обороти, зменшення коефіцієнта завантаженості на 0,5 обороти та тривалості 1 обороту оборотних коштів на 158,5 днів, що дозволило вивільнити з обігу додаткову суму грошових коштів;

– баланс підприємства є абсолютно ліквідним як на початок, так і на кінець звітного року: усі коефіцієнти ліквідності знаходяться в межах норми, що позитивно характеризує діяльність підприємства та свідчить про зможу підприємства покрити свої термінові зобов'язання, його високу ліквідність та платоспроможність.

4. Для забезпечення оперативного контролю за рухом найбільш ліквідних активів – грошових коштів, їх якісного фінансового обліку та управління ними пропонуємо здійснювати в ТОВ «ДРУЖБА СВК»:

– розробку фінансових планів надходження і витрачання грошових коштів на кожний наступний рік – розрахунок планового доходу від основної діяльності та витрати коштів у розрізі статей витрат, прогнозувати ефективно вкладання грошових коштів в розвиток нових видів та напрямів діяльності підприємства за умови високої ліквідності балансу підприємства та його платоспроможності, наявності достатньої величини грошових коштів підприємства;

– проводити фінансовий аналіз найбільш ліквідних активів підприємства за запропонованим методичним підходом у п. 3.3 роботи, а саме: аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів, аналіз структури розміщення оборотного капіталу, аналіз складу, структури та динаміки грошових коштів, розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу, аналіз відносних показників ліквідності та аналіз використання оборотних коштів, з метою виявлення позитивних та негативних факторів впливу та формування ефективної політики управління даними групами активів. На нашу думку, такий підхід до аналізу ліквідності підприємства, якій наведений в п. 3.3 кваліфікаційної роботи буде носити комплексний аналіз та спрятиме підвищенню управління фінансовим станом ТОВ «ДРУЖБА СВК», його платоспроможністю і ліквідністю.

– для визначення оптимального залишку грошових коштів і оптимізації розрахунків застосовувати управлінський облік на підприємстві та використовувати моделі управлінського обліку грошових коштів підприємства – найбільш ліквідних активів, які розглянути в п. 1.3.2 кваліфікаційної роботи. Вибір ефективних форм регулювання залишку грошовими потоками проводиться для забезпечення постійної платоспроможності підприємства і зменшення розрахункової максимальної та середньої потреби в залишках грошових активів. Основним методом є коригування потоку майбутніх платежів, що включає: вивчення діапазону коливань залишку грошових активів підприємства в розрізі окремих місяців або декад (проводиться на основі плану (бюджету) надходження і витрачання

коштів в майбутньому кварталі). Визначається показник мінімального, максимального і середнього залишку грошових активів у плановому періоді. Дані значення також можна розрахувати на основі методик техніко-економічних розрахунків та економіко-математичні методів, в межах яких пропонуються різні алгоритми зарубіжних методик – модель Баумоля, модель Міллера-Орра, модель Стоуна, імітаційне моделювання за методом Монте-Карло.

5. Результати досліджень даної кваліфікаційної роботи були апробовані та опубліковані в матеріалах XI Міжнародної науково-практичної конференції «Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття» в ОНТУ (секція кафедри «обліку та аудиту») в 2023 році в м. Одеса [66] (див. додаток В).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Щербань О. Д. Стратегічні орієнтири управління ліквідністю та діловою активністю підприємства // Економічний аналіз: зб. наук. праць / ТНЕУ. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка». 2016. Том 23. № 2. С. 206-212.
2. Орехова К.В. Роль та місце ліквідності та платоспроможності підприємства в сучасному економічному середовищі // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. 2011. № 1. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum%20/fkd/2011_1/part2/44.PDF (дата звернення 05.12.2023).
3. Болюх М. Економічний аналіз; за ред. акад. НАНУ, Чумаченка М.Г. [2-ге вид., перероб. і доп]. Київ: КНЕУ. 2003. 556 с.
4. Вовк В. Ліквідність та платоспроможність: економічна суть та експертна оцінка // Галицький економічний вісник. 2011. № 3 (32). С. 169–173.
5. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літератури. 2011. 328 с.
6. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства: навч. посібник для студ. екон. спец. вищих навч. закл. / Національний банк України; Львівський банківський інт. 2. вид., стер. Київ: Алерта. 2003. 486 с.
7. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури. 2010. 352 с.
8. Школьник І.О. Фінансовий аналіз. Київ: Центр учбової літератури. 2016. 368 с. URL: <http://cul.com.ua/preview/fash.pdf> (дата звернення 05.12.2023).
9. Шемчук Є. В., Вдовиченко В. О Ліквідність і платоспроможність підприємства: концептуальний підхід // Фінанси України. 2009. № 5. С. 118–123.
10. Федорович Р.В. Економічний аналіз: навч. Посібник. Тернопіль: Астон. 2010. 624 с.

11. Дорошенко А. П. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємства // Ефективна економіка. 2010. № 3. URL: www.economy.nauka.com.ua (дата звернення 05.12.2023).
12. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посібн. Київ: Міленіум. 2003. 160 с.
13. Ткаченко І.П. Фінансовий аналіз: консп. лекц. для студ. усіх форм навч. Кам'янське: ДДТУ. 2018. 223 с. URL: <http://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/36/7-36-kl92.pdf> (дата звернення 05.12.2023).
14. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента в 2-х т. Т.1. Київ: Эльга. 1999. 590 с.
15. Корнівська В.О. Ліквідність у термінах економічної теорії: посткризові орієнтири розвитку // Економічна теорія. 2013. № 2. С. 16–27.
16. Король В. Методологічні розбіжності оцінки ліквідності і платоспроможності в системі аналізу фінансового стану підприємств // Економіка. Фінанси. Право. 2007. № 5. С. 22–26.
17. Макарчук І.М. Теоретичні основи оцінки фінансового стану підприємств URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17_2/Makarчук.pdf (дата звернення 05.12.2023)..
18. Яцишин Н. Методика аналізу фінансового стану підприємства // Економічний аналіз: зб. наук. Праць. Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр ТНЕУ «Економічна думка». 2014. Вип. 10. Ч. 4. С. 439–445.
19. Мних Є.В., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: КНТУ. 2014. 536 с.
20. Отенко І.П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2015. 156 с. URL: http://shron1.chtyvo.org.ua/Otenko_Iryna/Finansovyi_analiz.pdf (дата звернення 05.12.2023).

21. Антонюк О.П., Ступницька Т.М., Купріна Н.М. Економічний аналіз (практикум): навчальний посібник [3-ге видання, виправлене і доповнене]. Львів: «Магнолія 2006». 2015. 326 с.
22. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ. 2016. 302 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/19240/1/Fin%20analiz%20Verstka.pdf> (дата звернення 05.12.2023).
23. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава: Видавництво ПП «Астроя». 2020. Ч1. 434 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/223/%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%D0%9E..pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення 05.12.2023).
24. Ясишена В.В. Сутність грошових потоків підприємств та їх класифікація // Економічний аналіз. 2008. № 2 (18). С. 321- 324.
25. Осовська Г.В. Економічний словник. Київ: Кондор. 2007. 358 с.
26. Остафійчук С. М. Грошові кошти та їх еквіваленти - найліквідніші активи підприємства. Науковий вісник Ужгородського університету. 2011. Серія Економіка. Спецвипуск 33. Частина 2. С. 215-220.
27. Дерій М.В. Облік і контроль грошово-розрахункових операцій в житловому будівництві: дис. на зд. наук. ст. канд. екон. наук: 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». Тернопіль. 2013. 259 с. URL: http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv (дата звернення 05.12.2023).
28. Бутинець Ф.Ф., Організація бухгалтерського обліку: підручник – 4-те вид., доп. і перероб. / За ред. д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинця, О.П. Войналович. Житомир: ПП «Рута». 2005. 528 с.
29. Пушкар М.С. Фінансовий облік. Тернопіль: Карт-бланш. 2002. 628 с.
30. Брігхмен Є. Ф., Єфіменко В.І. Основи фінансового менеджменту; пер. з англ. Київ: Молодь. 1997. 1000 с.
31. Коробов М.Я., Секіріна Н.В. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства. Київ: Знання. 2000. 378 с.

32. Несходовський І.С. Облік грошових коштів та контроль їх виконання в підприємствах торгівлі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит». Київ. 2009. 20 с. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/ard/2009/09nisvpt.zip> (дата звернення 05.12.2023).

33. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України, № 73 від 07.02.2013, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 05.12.2023).

34. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 «Звіт про рух грошових коштів» від 01.01.2012, зі змінами та доповненнями. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_019 (дата звернення 05.12.2023).

35. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств Центральної спілки споживчих товариств України від 28.07.2006, зі змінами та доповненнями. URL: <http://www.uazakon.com/big/text892/pg1.htm> (дата звернення 05.12.2023).

36. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності», затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 1541 від 28.12.2009, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0103-10> (дата звернення 05.12.2023).

37. Фінансова звітність товариства з обмеженою відповідальністю «Дружба СВК» за 2020 рік.

38. Фінансова звітність товариства з обмеженою відповідальністю «Дружба СВК» за 2021 рік.

39. Положення «Про ведення касових операцій в національній валюті в Україні», затверджене Постановою Правління Національного банку України, №148 від 29.12.2017, зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення 05.12.2023).

40. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999, зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення 05.12.2023).

41. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121- III від 07.12.2000, зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення 05.12.2023).

42. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік: облікова політика і план рахунків, стандарти і кореспонденція рахунків, звітність: навчальний посібник для студентів вузів. Житомир: ЖІТІ. 2000. 480 с.

43. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті №22 від 21.01.2004 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 29.03.2004 за №377/8976), із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text> (дата звернення 05.12.2023).

44. Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затверджена постановою Правління Національного банку України № 492 від 12.11.2003, із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03#Text> (дата звернення 05.12.2023).

45. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції», затверджений наказом Міністерства фінансів України №91 від 26.04.2000, із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00#Text> (дата звернення 05.12.2023).

46. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» затверджений наказом Міністерства фінансів України № 193 від 10.08.2000, із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text> (дата звернення 05.12.2023).

47. Закон України «Про платіжні послуги» № 1591-IX від 30.06.2021, зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення 05.12.2023).
48. Закон України «Про обіг векселів в Україні» № 2374-III від 05.04.2001, зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2374-14#Text> (дата звернення 05.12.2023).
49. Кім Ю.Г. Бухгалтерський та податковий облік. Первинні документи та порядок їх заповнення: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури». 2014. 600 с.
50. Постанова «Про затвердження Інструкції про порядок організації касової роботи банками та проведення платіжних операцій надавачами платіжних послуг в Україні», затверджена Правлінням Національного Банку України №103 від 25.09.2018, зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0103500-18#Text> (дата звернення 05.12.2023).
51. Леня В.С. Організація бухгалтерського обліку: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури. 2006. 696 с.
52. Лаговська О.А. Конспект лекцій із навчальної дисципліни «Управлінський облік» для студентів за спеціальністю 071 – Облік і оподаткування. Державний університет «Житомирська політехніка». Житомир: ДЖУП. 2022. 47 с.
53. Cash Management / R. Homonoff, D. W. Mullins, Jr. Lexington. – Toronto and London : D. C. Heath and Company. 1975. 105 p.
54. Cash Flow Management. URL: http://www.brucemarshall.co.uk/data/detail_doc.asp?ID=613774&AID=26&FID=36152 (дата звернення 05.12.2023).
55. The Quality of Analysts' Forecasts of Cash Flows. Givoly D., Carla Hayn, and Lehavy R. // The Accounting Review, Forthcoming. 2009. pp. 34-84.
56. Business Financing URL: <http://www.mulliganfunding.com/small-business-financing> (дата звернення 05.12.2023).
57. Investment-cash flow sensitivities are useful: A comment on Kaplan and Zingales / Fazzari, Steven M., R. Glenn Hubbard, and Bruce C. Petersen. // Quarterly Journal of Economics. 2000. № 115. pp. 695-705.

58. Srinivasan P. An Evaluation of Value Relevance of Consolidated Earnings and Cash Flow Reporting // Bangalore Research Paper. 2010. № 306. pp. 141-170.

59. Чік М.Ю. Підходи до управління грошовими потоками та їх облікова інтерпретація. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/4267/1/%D0%9F%D0%86%D0%94%D0%A5%D0%9E%D0%94%D0%98%20%D0%94%D0%9E%20%D0%A3%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9B%D0%86%D0%9E%D0%9A%D0%90%D0%9C%D0%98.pdf> (дата звернення 05.12.2023).

60. Мартиненко В.П. Фінансовий менеджмент: підручник; за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів: «Магнолія 2006». 2014. 344 с.

61. Ситник Г.В. Вдосконалення методів планування грошових активів на підприємствах торгівлі // Економічний форум. 2014. № 2. С. 148-153.

62. Боронос В.М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДУ. 2012. 539 с.

63. Піскульова І. В., Мавріна М. І. Методичні підходи до управління грошовими коштами підприємств: сучасний аспект // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» включно до переліку наукових фахових видань України з питань економіки. 2022. № 1 (27.01.2022) URL: http://www.economy.наука.com.ua/pdf/1_2022/90.pdf (дата звернення 05.12.2023).

64. Височан О. С. Оптимізація середнього залишку грошових коштів на підприємстві // Проблеми економіки та управління. Львів. 2004. №507. С.117-122. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/8897/1/22.pdf> (дата звернення 05.12.2023).

65. Берест. М. М. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2017. 164 с.

66. Купріна Н.М. , Молчанов В.І. , Побожий Ю.О. , Євич М.В. Аналіз ліквідності підприємства: теоретичний та практичний аспект // XI міжнародна науково-практична конференція «Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття». 17 – 18 жовтня 2023. м. Одеса. С. 519-523.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Бухгалтерські рахунки з обліку найбільш ліквідних активів відповідно до Інструкції «Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» [40]

Таблиця А.1 – Кореспондуючі бухгалтерські рахунки з обліку готівки

Рахунки за дебетом		Рахунки за кредитом	
14	«Довгострокові фінансові інвестиції»	14	«Довгострокові фінансові інвестиції»
15	«Капітальні інвестиції»	15	«Капітальні інвестиції»
16	Виключено	30	«Готівка»
18	«Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»	31	«Рахунки в банках»
		33	«Інші кошти»
		35	«Поточні фінансові інвестиції»
30	«Готівка»	36	«Розрахунки з покупцями та замовниками»
31	«Рахунки в банках»		
34	«Короткострокові векселі одержані»	37	«Розрахунки з різними дебіторами»
36	«Розрахунки з покупцями та замовниками»	39	«Витрати майбутніх періодів»
		40	«Зареєстрований (пайовий) капітал»
37	«Розрахунки з різними дебіторами»	41	Виключено
40	«Зареєстрований (пайовий) капітал»	45	«Вилучений капітал»
41	Виключено	46	«Неоплачений капітал»
42	«Додатковий капітал»	47	«Забезпечення майбутніх витрат і платежів»
45	«Вилучений капітал»		
46	«Доплачений капітал»	48	«Цільове фінансування і цільові надходження»
48	«Цільове фінансування і цільові надходження»		
50	«Довгострокові позики»	50	«Довгострокові позики»
52	«Довгострокові зобов'язання за облігаціями»	51	«Довгострокові векселі видані»
55	«Інші довгострокові зобов'язання»	52	«Довгострокові зобов'язання за облігаціями»
60	«Короткострокові позики»		
63	«Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	53	«Довгострокові зобов'язання з оренди»
		55	«Інші довгострокові зобов'язання»
66	«Розрахунки за виплатами працівникам»	60	«Короткострокові позики»
		61	«Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»
68	«Розрахунки за іншими операціями»	62	«Короткострокові векселі видані»

Продовження Додатку А

Продовження табл. А.1

Рахунки за дебетом		Рахунки за кредитом	
69	«Доходи майбутніх періодів»	63	«Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
70	«Доходи від реалізації»		
71	«Інший операційний дохід»	65	«Розрахунки за страхуванням»
73	«Інші фінансові доходи»	66	«Розрахунки за виплатами працівникам»
74	«Інші доходи»		
75	Виключено	67	«Розрахунки з учасниками»
76	«Страхові платежі»	68	«Розрахунки за іншими операціями»
97	Виключено		
-	-	69	«Доходи майбутніх періодів»
-	-	70	«Доходи від реалізації»
-	-	76	«Страхові платежі»
-	-	84	«Інші операційні витрати»
-	-	85	«Інші затрати»
-	-	90	«Собівартість реалізації»
-	-	91	«Загальновиробничі витрати»
-	-	92	«Адміністративні витрати»
-	-	93	«Витрати на збут»
-	-	94	«Інші витрати операційної діяльності»
-	-		
-	-	95	«Фінансові витрати»
-	-	97	«Інші витрати»
-	-	99	Виключено

Таблиця А.2 – Кореспондуючі бухгалтерські рахунки з обліку рахунків в банку

Рахунки за дебетом		Рахунки за кредитом	
14	«Довгострокові фінансові інвестиції»	14	«Довгострокові фінансові інвестиції»
15	«Капітальні інвестиції»	15	«Капітальні інвестиції»
16	Виключено	18	«Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»
18	«Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»		
24	Виключено	24	Виключено
30	«Готівка»	30	«Готівка»
31	«Рахунки в банках»	31	«Рахунки в банках»
33	«Інші кошти»	33	«Інші кошти»
34	«Короткострокові векселі одержані»	35	«Поточні фінансові інвестиції»
35	«Поточні фінансові інвестиції»	36	«Розрахунки з покупцями та замовниками»
36	«Розрахунки з покупцями та замовниками»		
37	«Розрахунки з різними дебіторами»	37	«Розрахунки з різними дебіторами»
39	Виключено	39	«Витрати майбутніх періодів»
40	«Зареєстрований (пайовий) капітал»	40	«Зареєстрований (пайовий) капітал»
41	Виключено	41	Виключено
42	«Додатковий капітал»	45	«Вилучений капітал»
45	«Вилучений капітал»	46	«Неоплачений капітал»

Продовження Додатку А

Продовження табл. А.2

Рахунки за дебетом		Рахунки за кредитом	
46	«Неоплачений капітал»	47	«Забезпечення майбутніх витрат і платежів»
48	«Цільове фінансування і цільові надходження»	48	«Цільове фінансування і цільові надходження»
50	«Довгострокові позики»	50	«Довгострокові позики»
52	«Довгострокові зобов'язання за облігаціями»	51	«Довгострокові векселі видані»
55	«Інші довгострокові зобов'язання»	52	«Довгострокові зобов'язання за облігаціями»
60	«Короткострокові позики»	53	«Довгострокові зобов'язання з оренди»
63	«Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	55	«Інші довгострокові зобов'язання»
64	«Розрахунки за податками й платежами»	60	«Короткострокові позики»
65	«Розрахунки за страхуванням»	61	«Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»
66	«Розрахунки за виплатами працівникам»	62	«Короткострокові векселі видані»
68	«Розрахунки за іншими операціями»	63	«Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
69	«Доходи майбутніх періодів»	64	«Розрахунки за податками й платежами»
70	«Доходи від реалізації»	65	«Розрахунки за страхуванням»
71	«Інший операційний дохід»	66	«Розрахунки за виплатами працівникам»
73	«Інші фінансові доходи»	67	«Розрахунки з учасниками»
74	«Інші доходи»	68	«Розрахунки за іншими операціями»
75	Виключено	69	«Доходи майбутніх періодів»
76	«Страхові платежі»	76	«Страхові платежі»
97	Виключено	84	«Інші операційні витрати»
-	-	85	«Інші затрати»
-	-	90	«Собівартість реалізації»
-	-	91	«Загальновиробничі витрати»
-	-	92	«Адміністративні витрати»
-	-	93	«Витрати на збут»
-	-	94	«Інші витрати операційної діяльності»
-	-	95	«Фінансові витрати»
-	-	97	«Інші витрати»
-	-	99	Виключено

Таблиця А.3 – Кореспондуючі бухгалтерські рахунки з обліку інших коштів

Рахунки за дебетом		Рахунки за кредитом	
16	Виключено	15	«Капітальні інвестиції»
18	«Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»	18	«Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»
30	«Готівка»	31	«Рахунки в банках»
31	«Рахунки в банках»	37	«Розрахунки з різними дебіторами»

Рахунки за дебетом		Рахунки за кредитом	
37	«Розрахунки з різними дебіторами»	50	«Довгострокові позики»
50	«Довгострокові позики»	60	«Короткострокові позики»
60	«Короткострокові позики»	66	«Розрахунки за виплатами працівникам»
68	«Розрахунки за іншими операціями»	68	«Розрахунки за іншими операціями»
70	«Доходи від реалізації»	84	«Інші операційні витрати»
-	-	85	«Інші затрати»
-	-	92	«Адміністративні витрати»
-	-	93	«Витрати на збут»
-	-	94	«Інші витрати операційної діяльності»
-	-	99	Виключено

Таблиця А.4 – Кореспондуючі бухгалтерські рахунки з обліку поточних фінансових інвестицій

Рахунки за дебетом		Рахунки за кредитом	
14	«Довгострокові фінансові інвестиції»	14	«Довгострокові фінансові інвестиції»
16	Виключено	18	«Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»
18	«Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»	31	«Рахунки в банках»
30	«Готівка»	41	«Капітал у дооцінках»
31	«Рахунки в банках»	42	«Додатковий капітал»
36	«Розрахунки з покупцями та замовниками»	85	«Інші затрати»
37	«Розрахунки з різними дебіторами»	97	«Інші витрати»
40	«Зареєстрований (пайовий) капітал»	99	Виключено
41	«Капітал у дооцінках»	-	-
42	«Додатковий капітал»	-	-
46	«Неоплачений капітал»	-	-
50	«Довгострокові позики»	-	-
60	«Короткострокові позики»	-	-
54	«Розрахунки за податками й платежами»	-	-
68	«Розрахунки за іншими операціями»	-	-
73	«Інші фінансові доходи»	-	-
74	«Інші доходи»	-	-

ДОДАТОК Б
Кореспонденція рахунків з обліку найбільш ліквідних
активів підприємства

Таблиця Б.1 – Схема основних бухгалтерських проведення з обліку
касових операцій

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1.Одержано з поточного рахунка в національній валюті готівка для різних цілей	301	311
2.Одержано готівку з поточного рахунка в іноземній валюті для виплати авансу з відрядження	302	312
3.Надійшла в касу виручка за продукцію власного виробництва	301	701
4.Надійшла до каси виручка за товари	301	702
5.Надійшла до каси виручка за надані послуги	301	703
6.Одержано готівку від покупців у рахунок оплати раніше відвантаженої продукції товарів (робіт, послуг)	301, 302	361, 362
7.Повернуто до каси невикористані підзвітні суми	301, 302	372
8.Одержані до каси гроші від винних осіб за відшкодування завданих підприємству збитків	301	375
9.Отримано готівкою до каси внесок до статутного фонду	301	46
10.Повернено до каси суму надлишково виплаченої зарплати працівників	301	661
11.Оприбутковані надлишки готівки, виявлені під час інвентаризації каси	301	719
12.Виплачено з каси працівникам підприємства заробітну плату, та нараховано допомогу за рахунок фондів соціального страхування	661	301
13.Видано готівку під звіт працівникам підприємства для відрядження та на здійснення інших господарських операцій	372	301, 302
14.Внесена готівка з каси підприємства на його банківські рахунки (виручка, депонована зарплата і т. ін.)	311, 312	301, 302
15. Виплачено з каси (переказано через відділення зв'язку) утримані суми за виконавчими листами (аліменти тощо)	685	301
16.Виплачено з каси раніше депоновану заробітну плату	662	301
17.Виплачена з каси працівникам підприємства одноразова допомога за рахунок фонду соціального страхування	652	301
18.Викуплені підприємством акції власної емісії	45	301
19.Передана з каси готівка інкасатору	333	301
20.Відображено нестачу готівки в касі за результатами інвентаризації	947	301

Таблиця Б.2 – Схема основних бухгалтерських проведеннь операцій
на поточному рахунку в національній валюті

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1.Зараховано на поточний рахунок у банку готівку, внесені з каси підприємства (виручка від реалізації запасів, суми депонованої зарплати тощо)	311	301
2.Зараховано на поточний рахунок у банку грошові кошти, які надійшли від покупців (замовників) за реалізовану продукцію (роботи, послуги) та інші активи	311	361
3.Зараховано на поточний рахунок у банку грошові кошти, які надійшли від інших дебіторів як погашення заборгованості	311	377
4.Зараховано на поточний рахунок залишки в банках, кошти невикористаних акредитивів, лімітованих чекових книжок	311	313
5.Зараховано на поточний рахунок у банку грошові кошти, які були в дорозі	311	333
6.Зараховано на поточний рахунок одержані банківські кредити:		
– довгострокові;	311	501
– короткострокові	311	601
7.Зараховано на поточний рахунок грошові кошти:		
– за операціями одержання авансів від покупців (замовників) за продукцію (роботи, послуги);	311	681
– одержані від внутрішніх операцій з дочірніми підприємствами;	311	682
– одержані від внутрішньогосподарських підрозділів, що мають окремі баланси (філії тощо);	311	683
– одержані як погашення іншої кредиторської заборгованості	311	685
8.Зараховано на поточний рахунок раніше виданий аванс покупцем (підрядником) за проміжними розрахунками	311	371
9.Зараховано на поточний рахунок суми, одержані від органів соціального страхування, за перевищення відповідних перерахувань над відрахуваннями	311	65
10.Зараховано на поточний рахунок суми, одержані від фінансових органів з платежів до бюджету, і позабюджетні фонди	311	641, 642
11.Зараховано на поточний рахунок одержані штрафи, пені, неустойки	311	715
12.Зараховано на поточний рахунок кошти, одержані від різних підприємств, організацій, підприємців, безповоротні фінансові допомоги	311	745
13.Зараховано на поточний рахунок у банках кошти цільового фінансування та цільових надходжень	311	48
14.Зараховано на поточний рахунок у банках суми внесків, що надійшли від засновників (учасників) як внески до статутного фонду, а також за акції	311	46
15.Зараховано на поточний рахунок грошові кошти, що надійшли як погашення раніше списаної дебіторської заборгованості	311	719
16.Зараховано на поточний рахунок суми з нарахованих доходів (дивідендів, відсотків, роялті тощо)	311	373
17.Зараховано на поточний рахунок кошти страхового відшкодування від страхових організацій у разі надзвичайних ситуацій	311	75

Продовження Додатку Б

Продовження табл. Б.2

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
18.Перераховано кошти внутрішньогосподарським підрозділам, що мають самостійний баланс (філіям і т. д.), у порядку погашення заборгованості	683	311
19.Перераховані кошти для погашення заборгованості філіям	682	311
20.Перераховано кошти для погашення заборгованості за нарахованими відсотками	684	311
21.Перераховано кошти для погашення заборгованості з банківських кредитів:		
– довгострокових;	501	311
– короткострокових	601	311
22.Перераховані засновникам дивіденди	671	311
23.Списано з поточного рахунка суми використаних грошових коштів цільового фінансування та цільових надходжень	48	311
24.Перераховано кошти як фінансові інвестиції:		
– довгострокові;	14	311
– короткострокові	35	311
25.Сплачено штрафи, пені, неустойки	948	311
26.Погашені видані короткострокові векселі	621	311
27.Погашена довгострокова заборгованість з оренди	53	311
28.Перераховано грошові кошти як аванс підзвітній особі, яка перебуває у відрядженні	372	311
29.Списані грошові кошти за викуплені акції власної емісії	45	311
30.Перераховано суми заробітної плати на особисті рахунки працівникам	661	311
31.Повернуті банку суми помилково зараховані на поточний рахунок підприємства кошти	374	311

Таблиця Б.3 – Відображення в обліку операцій по розрахункам іншими грошовими коштами

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1.Оплачено підприємством грошові документи	331	311
2.Списано вартість путівок на інші операційні витрати підприємства	949	331
3.Передано кошти з каси інкасатору для зарахування на банківський	333	301
4.Зараховано кошти від інкасатора на банківський рахунок	311	333

Таблиця Б.4 – Відображення в обліку операцій з фінансовими інвестиціями

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1.Проведено передоплату продавцю при придбанні цінних паперів	371	30,31
2.Сплачено фінансовому посереднику за послуги по купівлі цінних паперів	685	30,31
3.Отримано придбані цінні папери	14,35	371
4.Спрямовано витрати на оплату послуг посередника на збільшення вартості придбаних цінних паперів	14,35	685
5.Переведено поточну фінансову інвестицію в довгострокову	14	35
6.Переведено довгострокову фінансову інвестицію в поточну	35	14
7.Відображено одержані фінансові інвестиції в обмін на акції підприємства власної емісії	14,35	41, 42, 46
8.Придбано цінні папери за рахунок отриманої позики	14,35	50,60
9.Відображено збільшення балансової вартості фінансової інвестиції, яку оцінено на дату балансу за справедливою вартістю	14,35	746
10.Відображено дисконт за фінансовою інвестицією	14,35	733
11.Відображено збільшення балансової вартості фінансової інвестиції на частку інвестора в чистому прибутку інвестованого підприємства	14,35	72
12.Нараховано дохід від реалізації фінансових інвестицій	36	741
13.Отримано передоплату при продажу фінансових інвестицій	30,31	36
14.Відображено балансову вартість реалізованих фінансових інвестицій	971	14,35
15.Списано на фінансові результати собівартість реалізованих фінансових інвестицій	793	971
16.Списано на фінансові результати дохід від реалізації фінансових інвестицій	741	793
17.Відображено премію за фінансовою інвестицією	952	30,31
18.Відображено зменшення балансової вартості фінансової інвестиції, яку оцінено на дату балансу за справедливою вартістю	975	14,35

ДОДАТОК В

Сертифікат про участь в XI Міжнародній науково-практичній конференції «Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття» в ОНТУ у 2023 р.

	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г. Е. ВЕЙНШТЕЙНА	
СЕРТИФІКАТ ВИДАНО Молчанову Вадиму Івановичу		
за участь у XI Міжнародній науково-практичній конференції «Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття» з 17.10.2023 по 18.10.2023 (0,2 кредити ЄКТС)		
<p>Економіка і розвиток галузей АПК • Менеджмент, інвестиції та інновації в харчовому бізнесі • Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку • Маркетинг та логістика в агропромисловій сфері • Особливості функціонування експортних логістичних систем • Маркетингові аспекти економічного розвитку • Бухгалтерський облік, економічний аналіз та аудит в системі управління підприємством • Фінансово-економічна безпека підприємств харчової промисловості • Екологічний менеджмент харчових виробництв • Становлення та розвиток публічного управління та адміністрування • Соціально-економічні аспекти формування громадянської відповідальності у студентської молоді • Цифрові технології в управлінні, діджитал-облік і контролінг</p>		
Дата <u>18.10.2023</u>	В.о. проректора з наукової роботи Тетяна БОРДУН	